

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 111

(2008–2009)

Om lov om statstilskott til arbeidstakere
som tar ut avtalefestet pensjon i privat
sektor (AFP-tilskottsloven)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold og bakgrunnen for ny AFP-tilskottslov	5	4.3	Avtalefestet pensjon etter gamle regler	20
1.1	Innledning	5	4.4	Administrasjon	20
1.2	Bakgrunn	6	4.5	Finansiering	21
1.2.1	Stortingets vedtak	6	4.6	Lovens ikrafttredelse	23
1.2.2	Avtalen i lønnsoppgjøret 2008	7	5	Økonomiske effekter for den enkelte	24
1.2.3	Brev fra statsministeren til Riksmeklingsmannen 2. april 2008	8	5.1	Innledning	24
1.2.4	Brev fra arbeids- og inkluderingsministeren til partene i arbeidslivet 13. mai 2009	10	5.2	Effekter av ny AFP for årskullene fra 1948 til 1953	24
2	Gjeldende AFP-ordning	12	5.2.1	Beregning av alderspensjon	25
2.1	Innledning	12	5.2.2	Beregning av AFP	25
2.2	Vilkår for rett til AFP	12	5.2.3	Beregning av kompensasjonstillegg ...	25
2.3	Pensjonsberegning	12	5.2.4	Sammendrag	26
2.4	Finansiering	13	5.3	Overgangsregler for AFP – årskullene fra 1944 til 1947	26
3	Departementets vurdering og forslag	14	5.4	Overgangsregler for alderspensjon – årskullene fra 1954 til 1962	27
4	Nærmere om hovedtrekkene i forslaget	16	5.5	Anslag på forholdstall og justeringsbeløp	27
4.1	Ny avtalefestet pensjon	16	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	29
4.1.1	Innledning	16	6.1	Utgifter til avtalefestet pensjon	29
4.1.2	Individuelle vilkår for uttak av AFP	16	6.2	Administrative konsekvenser	30
4.1.3	Pensjon og pensjonsgrunnlag	17	7	Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget	32
4.1.4	Pensjonsuttak og levealdersjustering .	17		Forslag til vedtak om lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven)	45
4.1.5	Høyere pensjon før fylte 67 år (tonivå-uttak)	18			
4.1.6	Særlig om innfasing av ny AFP for arbeidstakere født 1944 til 1947	19			
4.2	Kompensasjonstillegg	19			

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 111

(2008–2009)

Om lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven)

Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 4. september 2009, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Stoltenberg II)

1 Proposisjonens hovedinnhold og bakgrunnen for ny AFP-tilskottslov

1.1 Innledning

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til ny lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven).

Pensjonsreformen krever tilpasninger i regelverket for AFP-ordningen, og partene i arbeidslivet i privat sektor inngikk i lønnsoppgjøret 2008 avtale om en ny avtalefestet pensjon som er tilpasset den nye alderspensjonen i folketrygden. Den nye AFP-ordningen bidrar til et godt tidligpensjonssystem fra 62 år, legger til rette for en fleksibel overgang fra arbeid til pensjon, og stimulerer til arbeid slik at pensjonssystemets bærekraft styrkes. Staten yter i dag tilskott til AFP i privat sektor etter lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon (tilskottsloven). Denne loven erstattes av forslaget i denne proposisjonen om en ny AFP-tilskottslov tilpasset den nye AFP-ordningen. Forslaget er i det vesentlige en lovfesting

av AFP-avtalene fra lønnsoppgjøret i privat sektor i 2008, og det øvrige grunnlaget for en ny AFP-ordning som redegjort for i punkt 1.2, inkludert Stortingets vedtak 23. april 2007. Alminnelig høring er derfor ikke ansett nødvendig i henhold til utredningsinstruksen. Forslaget er utarbeidet i samråd med de berørte parter.

Etter dagens regler ytes avtalefestet pensjon (AFP) i perioden mellom fylte 62 og 67 år. Den er tilpasset dagens folketrygd, som gir alderspensjon fra fylte 67 år. Staten yter tilskott til pensjonsutbetalingene i privat sektor fra fylte 64 år. Videre bidrar staten ved at det medregnes poengtall og poengår i folketrygden for perioden mellom AFP-uttaket og pensjonsalderen. Alderspensjonen blir dermed ikke redusert som følge av uttak av AFP.

Ny AFP innebærer at:

- Retten til AFP tjenes opp med 0,314 prosent av årlig pensjonsgivende inntekt opp til en øvre grense på 7,1 G fram til 62 år.
- Årlig AFP øker ved utsatt uttak mellom fylte 62 og 70 år.

- AFP utbetales livsvarig, men arbeidstakere som tar ut AFP i perioden 62–67 år mottar et høyere beløp fram til fylte 67 år enn det en livsvarig utbetaling med jevn utbetalingsprofil ville innebære.
- AFP skal fritt kunne kombineres med arbeidsinntekt.
- Det kreves at arbeidstakeren på uttakstidspunktet er ansatt i en bedrift som er tilsluttet avtalen og har vært ansatt i slik bedrift i minst 7 av de siste 9 årene.
- Det etableres en felles løsning for de aktuelle tariffområdene.
- Statens økonomiske bidrag opprettholdes. Dette innebærer at staten og arbeidsgiverne skal betale henholdsvis én tredel og to tredeler av pensjonen.
- Et felles fond skal bidra til å sikre de framtidige forpliktelsene for arbeidsgiverne.

Det foreslås at arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye AFP-ordningen. For arbeidstakere født i årene 1944 til 1947 foreslås en gradvis innføring av ny AFP, slik at arbeidstakere født i 1948 vil være det første årskull som kan tilstå full ny AFP. Det foreslås videre innført et kompensasjonstillegg for arbeidstakere født i årene 1944 til 1962 med bakgrunn i at arbeidstakere som tar ut pensjon de nærmeste årene vil ha hatt begrensede muligheter til opptjening under det nye systemet.

Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt før 1. januar 2011, får AFP etter gjeldende regler, inkludert reglene om godskriving av pensjonspoeng i folketrygden, begrenset rett til ytelser ved arbeidsinntekt og overgang til alderspensjon ved fylte 67 år. Dette vil være arbeidstakere som er født i årene 1944 til 1948.

Ny AFP gjennomføres som en felles løsning for alle de aktuelle tariffavtalene. Dette krever en felles finansieringsløsning med den samme premie fra de berørte arbeidsgiverne, samt et felles fond til sikring av framtidige forpliktelser. Fordi AFP utformes nøytralt, det vil si med sikte på at samlet utbetaling skal være uavhengig av uttaksalder, er det lite hensiktsmessig med egenandeler for siste arbeidsgiver. Den felles finansieringen gjør det også nødvendig med en felles administrasjon som forvalter fondsmidler innbetalt fra arbeidsgiverne og behandler spørsmål knyttet til de avtalemessige vilkårene for AFP (krav til arbeidstakernes tilknytning til bedriften/tariffområdet).

Staten skal dekke én tredel av arbeidstakernes pensjon i ny AFP, mens to tredeler skal dekkes ved

premie fra arbeidsgiverne. Kompensasjonstillegget dekkes av staten.

Finansieringen av AFP for arbeidstakere som tar ut pensjon i 2010 eller tidligere videreføres, inkludert gjeldende regler om egenandel for siste arbeidsgiver. Statens tilskott vil utgjøre 40 prosent av pensjonen i alderen 64–67 år, eksklusive vedtekstfestede tillegg (AFP-tillegget).

1.2 Bakgrunn

1.2.1 Stortingets vedtak

Stortinget vedtok i pensjonsforliket av 26. mai 2005 blant annet:

«Det må være en tidligpensjonsordning for alle arbeidstakere fra 62 år, også for de som har hatt lave inntekter. En slik ordning må bygge videre på AFP-ordningen.

Aldersgrensen i AFP ligger fast. Statens samlede økonomiske bidrag i AFP-ordningen videreføres. Eventuelle endringer i AFP-ordningen kan først skje etter forhandlinger med partene ved hovedtariffoppgjøret i 2006. Dette vil være en oppfølging av regjeringens brev til partene i tariffoppgjøret i 1997, hvor enkelte elementer i AFP-ordningen ble varslet revurdert i 2007.»

I vedtak av 23. april 2007 sluttet Stortinget seg til Regjeringens forslag i St.meld. nr. 5 (2006–2007) til rammer for det videre arbeidet med en tilpasset AFP-ordning. I punkt 7.11.3 i meldingen framgår det at:

«... Regjeringen [vil] invitere partene i arbeidslivet til en bred prosess om utformingen av en tilpasset ordning for avtalefestet pensjon (AFP). I dette arbeidet vil Regjeringen legge vekt på:

1. AFP-ordningen skal også i fremtiden bidra til et godt tidligpensjonssystem fra 62 år. En tilpasset ordning skal understøtte målene for et nytt pensjonssystem, slik disse er trukket opp i Stortingets vedtak våren 2005.
2. Staten viderefører sitt samlede økonomiske bidrag til AFP-ordningen. Dette omfatter også verdien av skattefordeler og poengopptjening i folketrygden. Det økonomiske bidraget beregnes ut fra dagens uttaksrate, men justeres for det antallet som omfattes av ordningen. Staten bidrar med samme andel av den totale finansieringen som i dag.
3. AFP skal fortsatt sikre at de som ønsker det, kan gå av ved 62 år på en verdig måte. Dette sikres ved at AFP videreføres i form av et årlig påslag til alderspensjonen fra folketrygden og AFP skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten avkorting i pensjonen.

Det gis pensjonsopptjening i folketrygden for eventuell arbeidsinntekt, men ikke for pensjonen.

4. Overgangen til en tilpasset AFP-ordning vurderes i lys av Regjeringens forslag til innfasing av den nye alderspensjonen i folketrygden. Et forslag til ny AFP skal foreligge i god tid.»

1.2.2 Avtalen i lønnsoppgjøret 2008

På bakgrunn av Stortingets vedtak inviterte Arbeids- og inkluderingsdepartementet i juni 2007 åtte organisasjoner i arbeidslivet til å delta i et utvalg med oppgave å utforme nye regler for AFP i privat sektor. Målet var å legge et grunnlag for partenes drøfting i hovedtariffoppgjøret i 2008.

Utvalget la 6. februar 2008 fram sin rapport Grunnlag for utforming av framtidens AFP-ordning for privat sektor. Det ble i rapporten skissert ulike løsninger for en ny AFP. Utvalget tok ikke nærmere stilling til valg av modell.

LO og NHO inngikk 2. april 2008 i lønnsoppgjøret avtale om en ny AFP tilpasset reglene for ny alderspensjon. Avtalen innebar at ny AFP utformes som et nøytralt påslag til alderspensjonen fra folketrygden. I avtalen heter det:

«1. Innledning

Stortingets vedtak om ny alderspensjon i folketrygden fra 2010 forutsetter at øvrige deler av pensjonssystemet skal tilpasses den nye reformen.

Den nye alderspensjonen er utformet slik at den enkelte, gjennom arbeidsinntekt eller ved annen pensjonsopptjening, opparbeider en pensjonsrettighet hvor nivået på den årlige pensjonen i hovedsak fremkommer som en konsekvens av opptjeningen og utviklingen i levealderen.

Alderspensjonen er bygget opp slik at den skal stimulere til økt yrkesaktivitet, men gir samtidig anledning til tidligpensjon fra 62 år.

På denne bakgrunn er partene enige om at eksisterende AFP-ordning skal avløses av en ny AFP-ordning som er tilpasset regelverket i den nye alderspensjonen.

2. Den nye AFP-ordningen

2.1 Partene er enige om at dagens AFP-ordning avløses av en ny permanent AFP-ordning fra 1. januar 2010.

2.2 Den nye AFP-ordningen bygges opp etter de samme regler som for alderspensjonen. Fram til 2015 er opptjeningen i folketrygden basert på dagens regler. Deretter innføres de nye reglene gradvis fram til 2025.

2.3 Partene er enige om at ny AFP skal gis som et årlig livsvarig påslag til alderspensjonen basert på en to-nivåmodell. Nivåene defineres som prosentandel i forhold til lønn ved 40 års opptjening. Ytelsen skal være livsvarig, men kan ha høyest nivå de første årene.

2.4 Rettigheter til AFP skal kunne tas ut fra fylte 62 år for alle som er omfattet av ordningen. Senere uttak gir høyere utbetaling regnet pr. år.

2.5 Den nye AFP-ordningen omfatter alle ansatte i bedrifter som er, eller blir, bundet av ordningen.

2.6 Arbeidstakere født innen 31. desember 1947 har rettigheter etter dagens AFP-ordning.

3. Opptjening av rettigheter

3.1 Opptjeningsreglene for AFP skal være lik opptjeningsreglene for inntektspensjon i folketrygden, men stopper ved fylte 62 år. Den øvre grense for opptjeningsgrunnlaget settes til 7,1 G (modell F62 i AFP-utvalgets rapport). Opptjeningsprosenten for AFP-påslaget skal være 0,314.

3.2 AFP-påslaget skal være livsvarig og regnes med i minstekravet til opptjeningen av garanti-pensjon etter folketrygden.

3.3 Det etableres et sikringssystem i ordningen som sikrer mot at en eventuell rask innfasing skal gi tap av pensjonsrettigheter ved overgang til nytt system.

4. Uttak av AFP

4.1 For å kunne få AFP-påslaget må arbeidstakeren på uttakstidspunktet være ansatt og reell arbeidstaker i en bedrift som er omfattet av ordningen.

4.2 For å kunne ta ut AFP-påslaget må arbeidstakeren oppfylle folketrygdens opptjeningsregler for å få alderspensjon, jfr. punkt 3.2. I tillegg må vedkommende ha vært omfattet av AFP-ordningen i minimum 7 av de siste 9 år.

4.3 Uttak av AFP-påslaget kan ikke skje etter 70 år.

5. Pensjonsnivåer

5.1 Uttaksreglene er basert på at den samlede utbetalingen av AFP ikke påvirkes av uttaksalderen (nøytral modell). Høyere uttak mellom 62 og 67 år finansieres ved lavere AFP-uttak etter 67 år, jfr. likevel punkt 4.3.

5.2 Uttak av AFP-påslaget skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten avkorting.

5.3 Ved tallfestingen av AFP-påslaget benyttes folketrygdens regler for levealderjustering. AFP-påslaget reguleres tilsvarende alderspensjonen i folketrygden.

6. Finansiering

6.1 Partene er enige om at det samlede økonomiske omfang av den nye AFP-ordningen er nå

verdien av dagens AFP-ordning, regnet i faste 2007-lønninger.

6.2 Staten er ansvarlig for å yte tilskudd til de arbeidstakere som til enhver tid er omfattet, jfr. punkt 6.1. Det innebærer at økt tilslutning til ordningen, samt endringer som skyldes demografi også omfattes. Statens tilskudd skal utgjøre halvparten av ytelsen fra arbeidsgiverne. Aktuelle arbeidsgivere og staten er ansvarlig for sine ytelser uavhengig av hverandre. Statens tilskudd utbetales direkte til arbeidstakerne.

6.3 Arbeidsgivernes andel finansieres ved en premie for alle ansatte i bedrifter som er omfattet av ordningen. Partene kan avtale endring av premien.

6.4 Partene er enige om at premieberegningen fastsettes som en prosentandel av inntektsgrunnlaget (Post 111 A. Partene forutsetter at administrasjonen for ordningen får tilgang til aktuelle data). Det er uaktuelt med egenandel for bedriftene i den nye AFP-ordningen.

6.5 Det innbetales ikke premie for årslønn under 1 G. Ansatte over 62 år unntas ved premieberegningen.

6.6 Premieberegningen foretas av LO og NHO, etter innstilling fra styret i AFP.

6.7 Premien innbetales til Felleskontoret for LO/NHO-ordningene.

7. Fondoppbygging

7.1 Arbeidstakere som benytter ordningen er garantert utbetaling av AFP-påslaget uavhengig av bedriftenes betalingsevne.

7.2 Bredden i finansieringsgrunnlaget gir i seg selv sikkerhet for at ordningen kan innløse fremtidige forpliktelser. I tillegg skjer en oppbygging av et bufferfond fordi utbetalingene til AFP strekkes ut over tid. Samlet sikrer dette arbeidsgivernes forpliktelser til løpende utbetalinger.

7.3 Ordningen etableres atskilt fra dagens AFP-ordning som forutsettes avvirket innen 2015.

7.4 AFP-styret avgjør anbringelsen av fondets midler. Kapitalforvaltning i fondet kan skje etter mønster av Statens Pensjonsfond Utland.

Den positive likvidetsvirkningen av overgang til ny AFP nyttes til å fondere arbeidsgivernes framtidige forpliktelser.

8. Mobilitet

8.1 For å unngå tap av AFP-rettighet for arbeidstakere som skifter tarifftilknytning, etableres en felles ordning for privat sektor.

8.2 Det etableres i tillegg en overføringsmulighet for opptjente rettigheter mellom offentlig og privat sektor.

9. Evaluering og Pensjonsråd

9.1 Det er et hovedsiktemål at pensjonsreformen skal medvirke til lengre yrkesløp i takt

med at levealderen øker. Dette krever et bærekraftig arbeidsliv. Det er viktig at levealdersjusteringen ikke forsterker sosiale skjevheter som er knyttet til systematiske forskjeller i levealder mellom ulike grupper i befolkningen.

Det vil ta tid å få alle elementer på plass og se virkningen av nytt samlet pensjonssystem. Blant annet vil nytt opptjeningsystem først være fullt ut innfasert i 2025. Det vil også være usikkerhet knyttet til blant annet befolkningsutvikling og den alminnelige økonomiske situasjon.

9.2 For å overvåke disse sidene ved innfasingen av pensjonssystemet og arbeidslivets utvikling, skal det opprettes et Pensjonsråd, bestående av (representanter for organisasjonene, AID, Finansdep, SMK...). Rådet skal utarbeide en (årlig) rapport om viktige utviklingstrekk i arbeidslivet og på pensjonsområdet og utføre andre oppdrag regjeringen måtte gi. Rådet etableres med et eget sekretariat tilknyttet AID.

9.3 Senest i 2017 skal partene, med assistanse av Pensjonsrådet, evaluere overgangen til ny AFP og vurdere behovet for endring av ytelsen størrelse.

10. Tilknytning til Folketrygden og Statens medvirkning

10.1 Staten bidrar til at pensjonsnivået (folketrygd + AFP-påslag) for nye årskull med AFP f.o.m. år 2010 minst skal tilsvare dagens nivå (både før og etter 67 år) ved pensjonsuttak ved 62 år.

10.2 Det forutsettes da at skattereglene holdes fast, slik at nivået opprettholdes regnet både før og etter skatt.

10.3 Mange nye pensjonister de nærmeste årene fra 2010 vil merke skjerpede regler uten å dra fordel av de økte opptjeningsmuligheter som gis i ny folketrygd. På denne bakgrunn må levealdersjusteringen kompenseres (helt/delvis) slik at nivået på samlet pensjon ved 62 år (folketrygd + AFP-påslag) holdes uendret.

Partene er enige om at ordningene under pkt. 10 ikke skal ha økonomiske konsekvenser for arbeidsgiverne.»

YS og NHO inngikk likelydende avtale. Avtalene i andre tariffområder innebar at partene sluttet seg til LO/NHO-ordningen.

1.2.3 Brev fra statsministeren til Riksmeklingsmannen 2. april 2008

I brev fra statsministeren til Riksmeklingsmannen 2. april 2008 i forbindelse med lønnsoppgjøret ble det varslet at Regjeringen er innstilt på å foreslå et eget tillegg (kompensasjonstillegg) til personer som omfattes av ny AFP og dagens opptjeningsreg-

ler i folketrygden, samt en gradvis innfasing av levealdersjusteringen:

«Jeg viser til brev fra Riksmeklingsmannen av 2. april 2008 med avtale mellom Landsorganisasjonen i Norge og Næringslivets Hovedorganisasjon om ny AFP-ordning.

Pensjonsreformen er avgjørende for å trygge framtidens pensjoner gjennom et sosialt og økonomiske bærekraftig pensjonssystem. Med to brede forlik har Stortinget 26. mai 2005 og 23. april 2007 fastslått hovedtrekkene i reformen. Det er blant annet vedtatt nye regler for opptjening av alderspensjon der alle år skal telle med. Den øvre begrensningen på 40 opptjeningsår i dagens folketrygd faller dermed bort. Det åpnes for fleksibelt uttak fra 62 år, og pensjonen øker ved senere uttak. Arbeid kan kombineres med pensjon uten avkorting. Stortinget har videre vedtatt levealdersjustering av alderspensjon for nye alderspensjonister fra 2010, og nye regler for regulering av alderspensjon under utbetaling for alle alderspensjonister fra samme tidspunkt.

Det nåværende regelverket for avtalefestet pensjon (AFP) er tilpasset dagens alderspensjon i folketrygden. Når denne endres må det gjøres tilpasninger i AFP. Regjeringens utgangspunkt har vært at AFP videreføres i form av et nøytralt påslag til alderspensjonen i folketrygden. Dermed kan også AFP kombineres med arbeidsinntekt uten avkorting. Med en slik utforming vil AFP sammen med ny alderspensjon i folketrygden bidra til å nå de sentrale målene for pensjonsreformen.

Samlet pensjonsnivå fra folketrygden og AFP kan med en utforming i tråd med Regjeringens utgangspunkt slik det ble konkretisert i det partssammensatte AFP-utvalget – herunder den økonomiske rammen for en tilpasset AFP – bli lavere enn dagens AFP for de første årskullene med 62-åringer fra 2010. Dessuten innebærer levealdersjusteringen fra 2010 at de første kullene av pensjonister må arbeide lenger for å motvirke effekten av levealdersjusteringen enn de som får sin pensjon beregnet etter nye opptjeningsregler. I tillegg er det kort tid til pensjonsreformen iverksettes slik at den enkelte har mindre muligheter til å tilpasse seg.

På denne bakgrunn er Regjeringen innstilt på å foreslå for Stortinget:

1. Et livsvarig kompensasjonstillegg til personer som får ny tilpasset AFP og som får beregnet alderspensjon fra folketrygden helt eller delvis etter dagens opptjeningsregler, det vil si for personer i årskullene fra 1948 til 1962. Tillegget:
 - settes til 10 000 kroner på årsbasis i 2010 for 62-åringer som omfattes av ny AFP

- kan likevel ikke være mer enn halvparten av AFP-påslaget
- utformes nøytralt slik at senere uttak gir høyere årlig tillegg, og slik at det ikke er behov for regler om avkorting av pensjon mot arbeidsinntekt
- holdes nominelt fast i utbetalingsperioden
- reguleres med lønnsveksten mellom årskullene
- øker med 400 kroner ved 62 år for hvert nye årskull fra og med 1949-kullet til og med 1953-kullet
- utfases i takt med dagens opptjeningsmodell i folketrygden fra og med 1954-kullet, som får 90 prosent av tillegget til 1953-kullet. Det siste kullet som får kompensasjonstillegg er 1962-kullet
- utbetales skattefritt
- finansieres fullt ut av staten.

2. En gradvis innfasing av levealdersjusteringen som følger av forslaget i høringsnotatet om ny alderspensjon i folketrygden av 28. januar 2008. Her benyttes observert dødelighet i en tiårsperiode før fylte 61 år som grunnlag for beregningen av de enkelte årskulls forholdstall/delingstall. Regjeringen er innstilt på å foreslå at levealdersjusteringen innføres ved at:
 - forholdstallet ved 67 år ikke skal øke mer enn 0,5 prosent fra ett årskull til det neste for kullene 1943 til 1949
 - skjermingen får gradvis mindre effekt for kullene 1950 til 1958 ved at denne teller 90 pst. for 1950-kullet, 80 pst. for 1951-kullet osv.

Dette fører til lavere forholdstall for alle i årskullene fra 1944 til 1962, og dermed høyere alderspensjon for et gitt pensjonerings-tidspunkt enn det som følger av høringsnotatet. Den foreslåtte endringen får ikke virkning for delingstallene som benyttes når alderspensjon er opptjent etter nye regler. Skjermingen påvirker dermed ikke alderspensjonen til personer født i 1963 eller senere i forhold til det som er skissert i høringsnotatet.

På bakgrunn av pensjonsforliket 23. april 2007 og innretningen av ny AFP-ordning i avtalen mellom partene, legger Regjeringen til grunn en påslagsordning for AFP som skissert i det partssammensatte AFP-utvalgets rapport av 6. februar 2008. Den konkrete utformingen er:

- Retten til AFP tjenes opp med 0,314 pst. av årlig pensjonsgivende inntekt fram til fylte 62 år og opp til en øvre grense på 7,1 G. Pensjonsgivende inntekt fastsettes på samme måte som ved beregningen av inntektspensjon i folketrygdens alderspensjon.

- AFP utbetales som et livsvarig påslag til alderspensjonen. Påslaget er 19 200 kroner høyere før enn etter fylte 67 år, gitt tilstrekkelig opptjening.
- Det årlige AFP-påslaget utformes nøytralt slik at det øker ved senere uttak, og slik at det ikke er behov for regler om avkorting av pensjon ved arbeidsinntekt. Påslaget økes ikke ytterligere ved uttak etter 70 år. Samme levealdersjustering som for alderspensjon fra folketrygden benyttes ved beregning av påslaget.
- Arbeidsinntekt kan kombineres med AFP og alderspensjon fra folketrygden uten avkorting, verken av AFP eller alderspensjonen.
- AFP reguleres på samme måte som inntektpensjon i ny alderspensjon i folketrygden både under opptjening og utbetaling.
- Arbeidstakeren må på uttakstidspunktet være ansatt og reell arbeidstaker i en bedrift som er omfattet av ordningen.
- Arbeidstakeren må ha vært omfattet av AFP-ordningen i minimum 7 av de siste 9 år.
- Alle fra og med 1948-kullet får ny tilpasset AFP fra og med iverksettningstidspunktet for pensjonsreformen i 2010, mens tidligere årskull beholder dagens AFP-ordning og kan ta ut AFP etter disse reglene også etter dette tidspunkt.

Regjeringen er innstilt på å foreslå for Stortinget at den livsvarige delen av AFP-påslaget legges til grunn ved vurderingen av retten til å ta ut pensjon i folketrygden før 67 år.

Regjeringen legger til grunn at en ny tilpasset AFP etableres som én felles ordning i privat sektor, organisatorisk knyttet til Felleskontoret for LO/NHO-ordningene. Det forutsettes at styrende organer reflekterer deltakelsen i ordningen. Staten yter løpende tilskudd knyttet til AFP-ordningen til arbeidstakerne/pensjonistene tilsvarende halvparten av ytelsen fra arbeidsgiverne, eksklusive utgifter til kompensasjonstillegget som finansieres fullt ut av staten, jf. punkt 1 ovenfor. Det forutsettes at det etableres en robust ordning for innbetaling av arbeidsgivernes premie, og at arbeidstakere som benytter ordningen er garantert utbetaling av AFP uavhengig av de enkelte bedriftenes betalings-evne. Statens andel utbetales direkte til den enkelte ved at Arbeids- og velferdsetaten forestår beregning og utbetaling av pensjonene.

Med regjeringens bidrag vil folketrygdens alderspensjon sammen med en tilpasset AFP sikre gode pensjonsnivåer fra 62 år også etter 2010. Samtidig vil både folketrygdens alderspensjon og AFP motivere til arbeid, og underbygge hovedmålene for pensjonsreformen.

Regjeringen vil sørge for en fortløpende evaluering av pensjonsreformen for å kunne vurdere om reformen virker etter hensikten. Det er i denne forbindelse ønskelig med løpende kontakt mellom regjeringen og partene i arbeidslivet. Regjeringen vil derfor opprette et arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd, hvor opplegget for og resultatene av evalueringsarbeidet kan gjennomgås. Oppgavene til Arbeidslivspolitisk råd legges inn i det nye rådet. Regjeringen har merket seg at partene senest i 2017 skal evaluere overgang til ny AFP.»

Forslaget om en gradvis innfasing av levealdersjusteringen ble fulgt opp i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) om ny alderspensjon, jf. Innst. O. nr. 67 (2008–2009) og endringslov 5. juni 2009 nr. 32. Det samme gjelder forslaget om medregning av den livsvarige delen av AFP-påslaget ved vurdering av vilkåret for å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år. Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd er opprettet. Forslaget om et kompensasjonstillegg følges opp i denne proposisjonen.

1.2.4 Brev fra arbeids- og inkluderingsministeren til partene i arbeidslivet 13. mai 2009

Avtalen mellom LO og NHO bygde på at ny AFP og ny alderspensjon ville tre i kraft 1. januar 2010. Avtalen innebar at arbeidstakere født i 1948 (fyller 62 år i 2010) eller senere tilstås AFP etter nye regler, mens arbeidstakere født i tidligere år skulle følge gamle regler også ved uttak i 2010 eller senere.

Iverksettelsen av fleksibelt uttak av alderspensjon fra folketrygden ble forskjøvet fra 2010 til 1. januar 2011, se St.prp. nr. 1 (2008–2009). Dette innebar at det måtte foretas tilpasninger i forhold til partenes avtale våren 2008. Det har dessuten i økende grad kommet fram ønsker om videre adgang til å kombinere arbeidsinntekt og AFP enn det dagens regler om AFP gir åpning for. I forbindelse med framleggningen av statsbudsjettet sendte statsministeren følgende brev til partene i arbeidslivet 7. oktober 2008:

«Jeg viser til mitt brev til Riksmeklingsmannen 2. april i forbindelse med meklingen i LO-NHO-oppgjøret. Det ble her meddelt at Regjeringen vil medvirke til en ny AFP-ordning i privat sektor fra 2010. Løsningen forutsatte mulighet for uttak av fleksibel alderspensjon fra folketrygden fra 2010.

Pensjonsreformen er basert på brede forlik i Stortinget og gjennomføres i nær forståelse med partene i arbeidslivet. Arbeidet med utforming av regelverket for ny alderspensjon og

andre pensjonsordninger som skal tilpasses, er svært omfattende. Det er avgjørende at pensjoner utbetales til den enkelte med korrekt beløp og til rett tid, og det er derfor viktig at pensjonsleverandørene både i offentlig og privat sektor får tilstrekkelig tid til administrative forberedelser før de nye reglene trer i kraft.

For å sikre en trygg gjennomføring av pensjonsreformen, foreslår Regjeringen at fleksibelt uttak av alderspensjon fra folketrygden iverksettes fra 1. januar 2011 og ny regulering av løpende pensjoner iverksettes fra 1. mai 2011. Dette er nærmere omtalt i St.prp. nr. 1 (2008-2009) fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Forskyvningen av fleksibelt uttak innebærer at innfasingen av ny AFP må justeres for 1948-kullet, ved at de som tar ut pensjon i 2010 får AFP beregnet etter dagens regler. Regjeringen legger opp til at personer født i 1948 skal få ny AFP dersom pensjonen tas ut etter 1. januar 2011.

Regjeringen er innstilt på å vurdere tilpasninger i regelverket for personer som har rett til dagens AFP, dvs. personer i årgangene 1944–1947, samt de i 1948-årgangen som tar ut AFP i 2010. Hensikten er å styrke disse personenes mulighet til å kombinere arbeid og pensjon.

Regjeringen legger opp til at forslag til regler for ny AFP og for overgangen fra dagens til ny ordning, blir presentert i en lovproposisjon våren 2009.»

Det ble på bakgrunn av dette arbeidet videre med en innfasing av ny AFP tilpasset den endrede iverksettingen av pensjonsreformen samt ønsket om utvidet adgang til å kombinere arbeid og pensjon.

I brev av 13. mai 2009 fra arbeids- og inkluderingsministeren til partene i arbeidslivet redegjøres det for en justert innfasing av ny AFP som regjeringen i samråd med partene var innstilt på å foreslå for Stortinget:

«Jeg viser til brev fra statsministeren til partene i arbeidslivet 7. oktober 2008.

I samråd med partene i arbeidslivet er regjeringen innstilt på å foreslå for Stortinget en innfasing av ny AFP som innebærer at alle personer i årskullene fra 1944 til 1948 som tar ut AFP etter 1. januar 2011, vil få ny AFP i form av en påslagsordning. Nivået på påslaget vil variere

mellom årskullene, slik at de får henholdsvis 10 pst. (1944-kullet), 20 pst. (1945-kullet), 40 pst. (1946-kullet), 60 pst. (1947-kullet) og 100 pst. (1948-kullet) av nivået for ny AFP. Disse presentsatsene er fastsatt slik at samlet pensjon med uttak av fleksibel alderspensjon og ny AFP i 2011 vil gi om lag samme pensjonsnivå som ved uttak av AFP i 2010. Samlet pensjonsnivå vil øke ved senere uttak enn 2011. I tillegg vil de som venter med å ta ut AFP til 2011 fritt kunne kombinere arbeid og pensjon uten avkorting i pensjonen.

De som tar ut AFP før innføringen av fleksibel pensjon i folketrygden, dvs. 1. januar 2011, vil få dagens AFP.

Denne innfasingen av ny AFP fra 2011 styrker mulighetene for at personer fra årskullene 1944–1948 kan kombinere arbeid og pensjon. Løsningen ivaretar også prinsippet om at det skal lønne seg å stå i arbeid på en god måte.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil i løpet av juni 2009 fremme en odelstingsproposisjon med forslag til endringer i lov om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon i tråd med løsningen for innfasingen av ny AFP fra 2011 som er presentert i dette brevet.»

I proposisjonen her foreslås i tråd med dette at arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye AFP-ordningen. For arbeidstakere født i årene 1944 til 1947 foreslås en gradvis innfasing av ny AFP, slik at arbeidstakere født i 1948 vil være det første årskull som kan tilstå full ny AFP. Pensjonene etter den nye AFP-løsningen er et påslag til alderspensjon fra folketrygden, og det foreslås at ytelsen bare skal kunne tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden. Det foreslås videre innført et kompensasjonstillegg for arbeidstakere født i årene 1944 til 1962 med bakgrunn i at arbeidstakere som tar ut pensjon de nærmeste årene vil ha hatt begrensede muligheter til opptjening under det nye systemet.

Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt før 1. januar 2011, får AFP etter gjeldende regler, inkludert reglene om godskrivning av pensjonspoeng i folketrygden, begrenset rett til ytelse ved arbeidsinntekt og overgang til alderspensjon ved fylte 67 år. Dette omfatter arbeidstakere som er født i årene 1944 til 1948.

2 Gjeldende AFP-ordning

2.1 Innledning

Avtalefestet pensjon (AFP) ble avtalt i inntektsoppjøret mellom LO og NHO i 1988. Formålet med ordningen var å gi «et verdig alternativ til de ordninger som praktiseres» for pensjonering før aldersgrensen i folketrygden på 67 år. Ordningen ble innført 1. januar 1989 med aldersgrense på 66 år. Aldersgrensen ble gradvis senket, og siden 1998 har det vært mulig å gå av med AFP fra 62 år. Ordningen i finansnæringen ble etablert 1. januar 1995 og ordningen i Spekter (daværende NAVO) 1. juli 1997.

LO/NHO-ordningen er den klart største av de gjeldende AFP-ordningene i privat sektor. Av vel 23 000 mottakere tilhørte 20 000, eller 87 prosent, denne ordningen ved utgangen av 2008. En oversikt over antall AFP-mottakere i de ulike ordningene i privat sektor er gitt i tabell 2.1.

2.2 Vilkår for rett til AFP

Det er i dag en rekke krav som må være oppfylt for at arbeidstakerne skal ha rett til AFP. De fleste er nedfelt i lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon (tilskottsloven). I § 2 heter det blant annet:

«Ordningens ytelser må bare kunne tilstås personer som er ansatt i annens tjeneste på uttakstidspunktet og som da har en pensjonsgivende inntekt (jf. folketrygdloven § 3-15) som omregnet til årsinntekt overstiger grunnbeløpet i folketrygden. Vedkommende må dessuten ha hatt

en tilsvarende pensjonsgivende inntekt i året før uttaksåret.

(...)

Pensjonsordningen må stille krav om at pensjonisten er godskrevet pensjonspoeng i folketrygden for minst 10 år i perioden fra og med det år vedkommende fylte 50 år til og med året før uttaksåret og sikre pensjon til personer som fyller dette kravet. Det må videre kreves at vedkommende i de 10 beste inntektsår etter 1966 har hatt en pensjonsgivende inntekt på gjennomsnittlig minst to ganger grunnbeløpet i folketrygden.»

Det stilles med andre ord krav til yrkesaktivitet på uttakstidspunktet og minstekrav til tidligere yrkesaktivitet. For å kunne ta ut AFP må en på uttakstidspunktet arbeide i en virksomhet som er bundet av en tariffavtale der AFP inngår. Alle arbeidstakerne i den tariffbundne bedriften må likebehandles.

Vedtektene til ordningene inneholder i tillegg krav om at en må ha arbeidet i den tariffbundne bedriften de siste tre årene eller vært tilsluttet AFP-ordningen de siste fem årene.

2.3 Pensjonsberegning

AFP beregnes med utgangspunkt i folketrygdens regler for alderspensjon, det vil si at pensjonen består av en grunnpensjon, et sært tillegg og en tilleggspensjon. Videre medregnes det framtidige pensjonspoeng og trygdetid for perioden 62–66 år etter tilsvarende regler som for uførepensjon fra folketrygden, noe som innebærer at størrelsen på AFP i prinsippet er uavhengig av alder for uttak av

Tabell 2.1 Antall mottakere av AFP i privat sektor etter ordning og alder pr. 31. desember 2008

	I alt	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år
I alt	23 041	3 356	4 600	5 168	4 884	5 033
LO/NHO	20 040	2 877	3 952	4 456	4 311	4 444
Finansnæringen	1 789	256	354	426	366	387
Spekter	1 212	223	294	286	207	202

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet. Personer som tidligere har mottatt sluttvederlag, og som derfor ikke får AFP-tillegg, er inkludert i tallene for LO/NHO-ordningen.

AFP. I tillegg til dette, er det i alle ordningene avtalt et vedtektsfestet AFP-tillegg, som utgjør samme beløp for alle pensjonister i samme ordning. AFP-tillegget er på 11 400 kroner (skattefritt) i LO/NHO-ordningen og 20 400 kroner (skattepliktig) i ordningene i Spekter og finansnæringen.

Av hensyn til at man ikke skal kunne øke inntekten sin ved å avstå fra arbeid, gjelder dessuten en regel om at samlet AFP (inkludert AFP-tillegget) maksimalt kan utgjøre 70 prosent av tidligere inntekt.

Ved 67 år opphører utbetalingen av AFP og pensjonistene overføres til alderspensjon fra folketrygden kalendermåneden etter fylte 67 år. På tilsvarende vis som AFP, beregnes alderspensjonen med godskrevne pensjonspoeng for perioden 62–66 år, slik at også nivået på alderspensjonen er uavhengig av uttaksalder.

Dersom man har arbeidsinntekt ved siden av AFP, avkortes pensjonen forholdsmessig. Dette innebærer for eksempel at en pensjonist som har arbeidsinntekt tilsvarende 20 pst. av arbeidsinntekten før pensjonsuttaket, beregnet etter nærmere regler, beholder 80 pst. av full pensjon. Pensjonsutbetalingen baseres på den enkeltes innrapportering av forventet arbeidsinntekt til Arbeids- og velferdsetaten (NAV). Dersom faktisk arbeidsinntekt i skattelikningen viser seg å avvike fra den forhåndsinnberettede, blir det foretatt et etteroppgjør med tilbake- eller etterbetaling. Av praktiske årsaker gjøres imidlertid ikke dette ved små avvik, definert som avvik mindre enn et toleransebeløp på 15 000 kroner. Toleransebeløpet fungerer også slik at man kan ha en inntekt på inntil 15 000 kroner ved siden av full AFP.

2.4 Finansiering

AFP finansieres i dag på ulik måte i de tre AFP-ordningene i privat sektor. Felles for ordningene er at staten bidrar med 40 prosent av utbetalingene, eksklusive AFP-tillegget, til personer i alderen 64–67 år, mens det er forskjeller mellom ordningene med hensyn til hvordan arbeidsgivernes andel finansieres.

I LO/NHO-ordningen blir AFP-tillegget finansiert gjennom Sluttvederlagsordningen, mens hoveddelen av utbetalingene dekkes av AFP-ordningen.

AFP-ordningen i LO/NHO-ordningene finansie-

res på to måter. For det første betaler medlemsbedriftene en avgift basert på antall ansatte i virksomheten og deres arbeidstid. I tillegg betaler bedriftene en egenandel på 25 prosent av AFP-pensjonen, inklusive AFP-tillegget, for egne ansatte som tar ut AFP. Dersom arbeidstakeren ble tilsatt etter fylte 59 år, gis det fritak for egenandelen, og pensjonen dekkes fullt ut gjennom AFP-ordningen.

I tilskottsloven heter det i § 4 at «Finansieringen av ordningen må være lagt opp slik at det gis sikkerhet for at ordningen kan dekke sine forpliktelser gjennom opplegg av pensjonsfond e.l. tilstrekkelig til at fondet i tilfelle opphør av pensjonsavtalen kan dekke de pensjonsutbetalinger som er aktuelle etter avtalens opphør». I LO/NHO-ordningen er det etablert et fond som skal bidra til sikkerheten for framtidige forpliktelser.

I ordningene i Spekter og finansnæringen betaler siste arbeidsgiver hele AFP-pensjonen for sine egne ansatte, bortsett fra den statlige andelen. I Spekter skal arbeidsgiveren betale et innskudd til AFP-ordningen ved innvilgelsen av AFP. Innskuddet skal dekke forventede framtidige utgifter til AFP. Dersom innskuddet viser seg ikke å være tilstrekkelig, foretas et etteroppgjør. Tilsvarende foretas en tilbakebetaling hvis innskuddet er større enn pålopte kostnader. I finansnæringen er ikke pensjonene fondert, men betales løpende av arbeidsgiver. Særskilte bankgarantier sikrer arbeidsgiverens andel av finansieringen.

I tilskottsloven kreves det i dag en egenandel for siste arbeidsgiver på minst 10 prosent, men – som det framgår over – har alle ordningene i dag en høyere egenandel enn dette: I LO/NHO-ordningen 25 prosent, mens den er 100 prosent (utenom statstilskottet) i ordningene i Spekter og finansnæringen.

I tillegg til å finansiere en andel av utbetalingene, bidrar staten til dagens AFP-ordning gjennom å gi pensjonsopptjening i folketrygden til AFP-pensjonistene som om de fortsatt stod i jobb. AFP-pensjonistene har rett til skattebegrensning etter de samme regler som pensjonister mv., får minstefradrag i inntekten etter reglene for pensjonister og betaler trygdeavgift med lav sats av AFP-pensjonen. AFP-pensjonister får imidlertid ikke særfradrag for alder slik alderspensjonistene gjør. I LO/NHO-ordningen er AFP-tillegget skattefritt, mens det er skattepliktig i ordningene i Spekter og finansnæringen.

3 Departementets vurdering og forslag

Et viktig mål med pensjonsreformen er å skape et pensjonssystem som fører til at eldre arbeidstakere står lenger i arbeid, slik at finansieringsbyrden på de yrkesaktive ikke blir for stor. De økonomiske insentivene i det samlede skatte-, pensjons- og overføringssystemet er bare ett av flere elementer som påvirker eldre arbeidstakeres muligheter til og motivasjon for å stå i arbeid. Norske og internasjonale studier viser imidlertid at utformingen av pensjonssystemet, og da spesielt reglene for tidligpensjon, har en vesentlig effekt på eldres deltakelse i arbeidslivet.

Når en står overfor store utfordringer som følge av en aldrende befolkning og behov for å øke avgangsalderen fra arbeidslivet, er det viktig at pensjonssystemet gir et signal om at fortsatt arbeidsinnsats er verdifullt for samfunnet. Det innebærer at det må lønne seg å arbeide for de over 62 år, og at de som venter med å ta ut pensjonen må kompenseres for dette i form av høyere årlige ytelser.

Gjeldende AFP-ordning bygger på dagens alderspensjon i folketrygden, med en nedre aldersgrense for å ta ut alderspensjon på 67 år. Når det åpnes for fleksibelt uttak av alderspensjon fra 62 år fra 1. januar 2011, må AFP tilpasses dette. En tilpasset AFP-ordning bør ha et langsiktig perspektiv, være troverdig og forutsigbar. Departementet har lagt vekt på at tilpassingen har skjedd i samarbeid med partene i arbeidslivet og på bakgrunn av et bredt politisk forlik om pensjoner.

Stortinget sluttet seg gjennom behandlingen av St.meld. nr. 5 (2006–2007) våren 2007 til Regjeringens innspill til partene om tilpassing av AFP-ordningen. Av innspillet framgår det blant annet at:

- AFP-ordningen også i framtiden skal bidra til et godt tidligpensjonssystem fra 62 år og støtte opp under målene for pensjonsreformen.
- Staten bidrar med samme andel av den totale finansieringen som i dag.
- AFP videreføres i form av et årlig påslag til alderspensjonen, og skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten avkorting av pensjonen.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet inviterte sommeren 2007 åtte organisasjoner i arbeidslivet til å delta i et utvalg med oppgave å utforme nye regler

for AFP i privat sektor. LO og NHO avtalte en ny AFP-ordning i lønnsoppgjøret 2008 med grunnlag i rapporten fra det partssammensatte AFP-utvalget. YS og NHO inngikk likelydende avtale. Avtalene i andre tariffområder innebar at partene sluttet seg til LO/NHO-ordningen.

Den nye ordningen for avtalefestet pensjon er i samsvar med prinsippene for ny alderspensjon i folketrygden og innebærer at:

- Retten til AFP tjenes opp som en 0,314 prosent av årlig pensjongivende inntekt opp til en øvre grense på 7,1 G fram til 62 år.
- Årlig AFP øker ved utsatt uttak mellom fylte 62 og 70 år.
- AFP utbetales livsvarig, men arbeidstakere som tar ut AFP i perioden 62–67 år mottar et høyere beløp fram til fylte 67 år enn det en livsvarig utbetaling med jevn utbetalingsprofil ville innebære.
- AFP skal fritt kunne kombineres med arbeidsinntekt.
- Det kreves at arbeidstakeren på uttakstidspunktet er ansatt i en bedrift som er tilsluttet avtalen og har vært ansatt i slik bedrift i minst 7 av de siste 9 årene.
- Det etableres en felles løsning for de aktuelle tariffområdene.
- Statens økonomiske bidrag opprettholdes. Dette innebærer at staten og arbeidsgiverne skal betale henholdsvis én tredel og to tredeler av ny AFP.
- Et felles fond skal bidra til å sikre de framtidige forpliktelsene for arbeidsgiverne.

Departementet legger vekt på at den nye AFP-ordningen bygger opp under prinsippene for pensjonsreformen og bidrar til et godt tidligpensjonssystem fra 62 år. Ny AFP innebærer – i motsetning til dagens ordning – at den årlige pensjonen vil øke ved å arbeide lenger enn til 62 år, og at man kan kombinere arbeid og pensjon uten at pensjonen avkortes. Dette innebærer en betydelig velferdsreform ved økte muligheter til individuelt tilpasset overgang mellom arbeid og pensjon. Ny AFP og ny alderspensjon gir bedre økonomiske insentiver til å fort-

sette i arbeid etter fylte 62 år, og bidrar dermed til et mer bærekraftig pensjonssystem.

På denne bakgrunn foreslår departementet en ny lov om statstilskott til avtalefestet pensjon i tråd med skissen fra lønnsoppgjøret 2008 med visse til-

pasninger, blant annet som følge av at fleksibel alderspensjon først vil gjelde fra 2011.

I kapittel 4 gjøres det rede for hovedtrekkene i forslaget til ny lov.

4 Nærmere om hovedtrekkene i forslaget

4.1 Ny avtalefestet pensjon

4.1.1 Innledning

Ny AFP utgjør et livsvarig påslag til alderspensjonen fra folketrygden og beregnes ut fra arbeidstakerens pensjonsgivende inntekt fram til og med det året han eller hun fyller 61 år. De første årskullene med ny AFP vil i tillegg motta et kompensasjonstillegg, som utgjør et angitt kronebeløp for hvert årskull til og med årskullet født i 1962.

De nye reglene foreslås gitt virkning for alle arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt tidligst 1. januar 2011. I samråd med partene i arbeidslivet foreslås dermed en noe annen løsning enn lagt til grunn ved lønnsoppgjøret i 2008, som forutsatte at arbeidstakere født før 1948 skulle gis AFP etter gjeldende regler også ved uttak etter at pensjonsreformen hadde trådt i kraft. Det foreslås i stedet at også disse gruppene – med en gradvis innfasing – gis rett til ny AFP ved uttak i 2011 eller senere.

4.1.2 Individuelle vilkår for uttak av AFP

Som etter gjeldende regler, forutsetter retten til AFP etter forslaget til ny lov at arbeidstakeren kan regnes som yrkesaktiv på uttakstidspunktet og dessuten er i arbeid i en bedrift som er omfattet av en avtale om avtalefestet pensjon. Det kreves at inntekten på uttakstidspunktet minst tilsvarer grunnbeløpet når inntekten omregnes til årsinntekt, og at vedkommende hadde en tilsvarende inntekt i året før uttaksåret. I tillegg kreves at vedkommende har vært omfattet av en avtale om avtalefestet pensjon i minst 7 av de siste 9 årene før vedkommende fylte 62 år. Dette vilkåret kan oppfylles ved sammenlegging av perioder innenfor de ulike avtaleområdene i privat sektor. Ved at det kreves bare 7 av de siste 9 årene, gis det rom for en periode som arbeidssøker uten at en mister retten til AFP. Tilsvarende vil en kunne arbeide en periode i en bedrift uten avtale om AFP.

Det sistnevnte kravet innebærer en innstramning for så vidt gjelder krav til tilknytning til AFP-bedrifter, men stiller på den andre siden noe mer

lempelige krav enn etter gjeldende regler om tilknytning til yrkeslivet totalt over livsløpet. Reglene om tilknytning til yrkeslivet har i dag liten praktisk betydning, og omleggingen innebærer i hovedsak en forenkling av det samlede regelverket. Et krav om tilknytning til AFP-bedrifter minst 7 av de siste 9 årene kan være hensiktsmessig for å sikre at vedkommendes arbeidsgiver(e) har bidratt til finansieringen av ordningen i en tilsvarende periode. Med en felles ordning for privat sektor, vil for øvrig ikke arbeidstakeren kunne miste rettigheter ved å skifte mellom arbeidsgivere som tilhører to ulike ordninger. En tilleggseffekt er at endringen innebærer en enklere tilgang til AFP for personer som kommer til Norge relativt sent i livet eller av andre grunner har lange utenlandsopphold uten arbeidsinntekt i Norge.

I dag gjelder det vedtektsfestede vilkår om at en har arbeidet i samme AFP-bedrift de tre siste årene eller i (flere) bedrifter tilknyttet ordningen de siste fem årene. Ulikhetene i kravet til tidligere yrkes- og avtalemessig tilknytning innebærer at det vil kunne forekomme at arbeidstakere som ved utgangen av 2010 fylte vilkårene for AFP etter gjeldende regler, ikke fyller de nye vilkårene. Dette vil kunne virke uheldig for dem som rammes. Det foreslås derfor i samråd med partene en overgangsordning der dette kravet lempes på for de første årskullene, slik at eventuelle uheldige utfall unngås. Dette gjøres ved at det for årskullene 1944 til 1951 kreves at vedkommende ved fylte 62 år hadde vært arbeidstaker i en bedrift omfattet av en AFP-avtale i minst 3 av de siste 5 årene. Deretter fases kravet inn, slik at det for arbeidstakere født i 1952 kreves at de har vært omfattet av en AFP-avtale minst 4 av de siste 6 årene, for arbeidstakere født i 1953 minst 5 av de siste 7 årene, og for arbeidstakere født i 1954 minst 6 av de siste 8 årene. De må imidlertid fylle vilkårene om avtaledekning og inntekt på uttakstidspunktet.

Etter forslaget skal ny AFP kunne tas ut tidligst ved fylte 62 år. Uttaket må skje sammen med uttak av alderspensjon fra folketrygden, slik at det bare gis AFP dersom vilkårene for alderspensjon er oppfylt, inkludert kravet om at pensjonen må være av en slik størrelse at pensjonisten minst vil være sik-

ret full garantipensjon ved fylte 67 år, se endringslov 5. juni 2009 nr. 32 §§ 19-11 og 20-15. Etter nevnte bestemmelser skal for øvrig den livsvarige delen av AFP tas med ved vurdering av om vilkårene for å tilstå alderspensjon er oppfylt. Årlig AFP øker ikke dersom uttaket utsettes til etter fylte 70 år. Dette innebærer at det alltid vil lønne seg å ta ut AFP senest ved 70 år. Det er derfor ikke rimelig å kreve samtidig uttak av alderspensjon dersom AFP tas ut ved fylte 70 år.

Det bemerkes videre at det etter forslaget bare er mulig å ta ut AFP med fullt beløp. Gradering av AFP er dermed ikke mulig, og det er derfor heller ikke mulig å endre pensjonsgrad for AFP når pensjonen er under utbetaling. Dette vil imidlertid ikke være til hinder for å endre pensjonsgraden i folketrygden eller kombinere AFP med en gradert alderspensjon. Se også punkt 4.1.5.

De omhandlede vilkårene for AFP etter nye regler framgår av lovforslaget § 4 og § 5 bokstavene a og b.

4.1.3 Pensjon og pensjonsgrunnlag

Avtalefestet pensjon foreslås å skulle utgjøre 0,314 prosent av summen av årlig pensjongivende inntekt i årene til og med det året arbeidstakeren fyller 61 år, likevel slik at inntekt i det enkelte år ut over 7,1 ganger grunnbeløpet ikke tas med. Det vil si at opptjeningsgrensen blir den samme som for ny alderspensjon ifølge folketrygdloven § 20-4 slik den vil lyde fra 1. januar 2010.

Opptjeningsgrensen på 61 år muliggjør en høyere proSENTSATS for beregningen av pensjonen enn om grensen var satt høyere. Stansen i opptjeningen innebærer altså en omfordeling til fordel for dem som har startet tidlig i arbeid og/eller tar ut pensjon tidlig. Det gir også sammenheng i reglene når arbeidsgiverne samtidig ikke skal betale premie til AFP-ordningen for arbeidstakere som arbeider etter det året de fyller 61 år.

For å fastsette inntektsgrunnlaget, må registrerte poengttall i folketrygden etter de tidligere reglene omregnes til inntekt. Dette gjelder også registrerte omsorgspoeng og framtidige poengttall for uføre som er godskrevet som faktiske poengttall etter reglene i folketrygdloven § 3-19. Dersom det i enkelte år ikke er opptjent pensjonspoeng, men likevel er registrert pensjongivende inntekt, skal dette også tas med. Dette vil gjelde for år den pensjongivende inntekten er lavere enn grunnbeløpet. For år fra og med 2010 gjelder opptjeningsreglene for alderspensjon etter folketrygdloven §§ 20-4 til 20-8 slik disse bestemmelsene vil lyde fra 1. januar 2010.

Etter forslaget skal det på tilsvarende måte som

i ny alderspensjon i en viss utstrekning gis omsorgsopptjening for små barn med tilbakevirkning, det vil si omsorgsopptjening for år før 1992.

I lønnsoppgjøret 2008 ble det avtalt at ny AFP skal beregnes – som ny alderspensjon – på bakgrunn av livsinntekten (alleårsregel), og med tilbakevirkende omsorgsopptjening. Departementet foreslår at årskullene fra og med 1948, som er de første årskull som vil være fullt ut berettiget til ny AFP, også omfattes av tilbakevirkende omsorgsopptjening ved beregning av ny AFP. Årskullene 1944 til 1947 vil ha muligheter til å ta ut dagens AFP før 2011, der pensjonen beregnes på bakgrunn av en bestearsregel der de 20 beste opptjeningsårene teller.

Inntekten i de enkelte år som inngår i beregningsgrunnlaget for AFP skal oppjusteres til inntektsnivået på uttakstidspunktet. Justeringen fram til 1. januar 2010 skjer ved hjelp av grunnbeløpet, mens lønnsveksten fra år til år skal legges til grunn ved senere justeringer. Også dette tilsvarende ordningen ved ny alderspensjon, se endringsloven til folketrygdloven (ny alderspensjon) §§ 20-21 og 20-18 første ledd.

Pensjon under utbetaling skal reguleres i samsvar med lønnsveksten og deretter reduseres med 0,75 prosent, det vil si det samme reguleringsprinsipp som for ny alderspensjon. Kronetillegget ved uttak før 67 år, se punkt 4.1.5, reguleres ikke.

Pensjon under opptjening og under utbetaling reguleres ulikt. Det tas hensyn til dette ved at fradragfaktoren på 0,75 prosent settes forholdsmessig ned ved første regulering etter uttak, ut fra hvilket tidspunkt uttaket skjer i løpet av året. Det vil si at pensjon som tas ut i april ved den første reguleringen skal reguleres med lønnsvekst og deretter reduseres med 1/12 av 0,75 prosent, da pensjonen bare har vært under utbetaling i én måned. Dette gir samme effekt som reglene i endringsloven til folketrygdloven (ny alderspensjon) § 20-18 sjuende ledd.

Reglene om fastsetting av pensjon og pensjonsgrunnlag mv. framgår av lovforslaget §§ 6 og 7.

4.1.4 Pensjonsuttak og levealdersjustering

Både pensjonen og kompensasjonstillegget skal justeres ut fra forventet levealder på uttakstidspunktet samt reguleringen av ytelsene, basert på samme prinsipper som delingstallene/forholdstallene i fleksibel alderspensjon. Dette innebærer at den forventede nåverdien av utbetalt AFP og kompensasjonstillegget vil bli den samme uansett uttakstidspunkt (nøytralt uttak), og i likhet med ny al-

derspensjon vil AFP-pensjonistene derfor fritt kunne ha arbeidsinntekt ved siden av pensjonen.

Ved beregning av AFP vil de samme forholdstallene som for dagens alderspensjon bli brukt, i tillegg til en parameter for å justere for tonivå-uttak dersom uttaket skjer før 67 år, se punkt 4.1.5.

De første årskullene som får ny AFP omfattes av dagens alderspensjon fra folketrygden, som er utformet som en årlig ytelse. Departementet har derfor nå valgt å gi også AFP en ytelsesbasert utforming, med en opptjeningsprosent på 0,314 prosent og beregning ved hjelp av forholdstall.

Kompensasjonstillegget justeres ved hjelp av egne forholdstall, for å ta hensyn til at det ikke re-

guleres etter uttak og at nivået ved 62 år skal tilsvare de fastsatte referansebeløpene. Se nærmere om tale i punkt 4.2 og boks 4.2.

Reglene framgår av lovforslaget §§ 5, 7 og 11.

4.1.5 Høyere pensjon før fylte 67 år (tonivå-uttak)

Etter forslaget skal AFP utbetales med et høyere beløp før fylte 67 år enn etter denne alder. Teknisk gjennomføres det såkalte tonivå-uttaket ved at det gis et fast kronetillegg pr. måned ved uttak av AFP før fylte 67 år. Kronetillegget forutsettes å utgjøre 19 200 kroner på årsbasis. For å ivareta prinsippet

Boks 4.1 Beregning av justeringsbeløp ved tonivå-uttak

Dersom AFP tas ut før fylte 67 år, skal utbetalt pensjon være høyere før 67 år enn etter. Nivåforskjellen skal tilsvare et kronetillegg på 19 200 kroner årlig. For at AFP likevel skal være nøytralt utformet, gjennomføres dette ved at det først beregnes et livsvarig AFP-påslag med utgangspunkt i opptjeningsprosenten på 0,314 prosent og det relevante forholdstallet for årskullet. Deretter reduseres den livsvarige delen med et beløp beregnet slik at forventet nåverdi av denne justeringen tilsvare forventet nåverdi av kronetillegget.

Dersom y_1 betegner (den livsvarige) ytelsen første år i «ettnivå-modellen» og y_2 betegner den livsvarige delen av ytelsen første år i tonivå-modellen, kan sammenhengen mellom disse uttrykkes på følgende måte:

$$\sum_{x=A}^{\infty} P_{K,A,x} \frac{y_1 \cdot [(1+w)(1-0,0075)]^{x-A}}{(1+w)^{x-A}} = \sum_{x=A}^{\infty} P_{K,A,x} \frac{y_2 \cdot [(1+w)(1-0,0075)]^{x-A}}{(1+w)^{x-A}} + \sum_{i=A}^{66} P_{K,A,x} \frac{19200}{(1+w)^{x-A}}$$

der

K = kohort (1944–)

A = uttaksalder (62–70 år)

$p_{K,A,x}$ = gjennomsnittlig sannsynlighet ved alder A for at pensjonen kommer til utbetaling ved alder x og $x+1$

w = nominell lønnsvekst (diskonteringsrente)

For en nærmere beskrivelse av notasjonen henvises det til Ot.prp. nr. 37 (2008–2009).

Formelen uttrykker at nåverdien av den livsvarige ytelsen i ettnivå-modellen (venstre side) skal være lik summen av nåverdien av den livsvarige ytelsen og nåverdien av kronetillegget i tonivå-modellen (høyre side).

Ved å løse for y_2 som en funksjon av y_1 , finner man at:

$$y_2 = y_1 - F_{K,A} \quad , \quad \text{der} \quad F_{K,A} = 19200 \cdot \frac{\sum_{i=A}^{66} P_{K,A,i} \left(\frac{1}{1+w} \right)^{i-A}}{\sum_{i=A}^{\infty} P_{K,A,i} \cdot 0,9925^{i-A}}$$

Justeringsbeløpet F er dermed det fratrukket som må gjøres i den livsvarige ytelsen for at nåverdien av utbetalingene i tonivå-modellen skal være lik nåverdien av utbetalingene i det tilfellet at AFP i sin helhet ble utbetalt livsvarig. Siden kronetillegget alltid er 19 200 kroner pr. år, er nåverdien av kronetillegget – og dermed også justeringsbeløpet – uavhengig av størrelsen på de opptjente AFP-rettighetene og avhenger bare av uttaksalder og kohort.

om nøytralt uttak, justeres den livsvarige delen av pensjonen med et beløp beregnet slik at den samlede forventede nåverdien av pensjonen ikke påvirkes av kronetillegget. Se nærmere boks 4.1.

På grunn av utformingen med tonivå-uttak er det ikke hensiktsmessig med gradering av AFP og fleksibilitet med hensyn til endring av pensjonsgrad, fordi dette ville gitt svært kompliserte uttaksregler. AFP må imidlertid tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden, som vil utgjøre den største delen av samlet pensjon. Fleksibiliteten i folketrygden gjennom å gradere alderspensjonen, inkludert senere å endre pensjonsgrad, anses å dekke behovet for å kunne gradere pensjonsuttaket.

Reglene om høyere AFP før fylte 67 år framgår av lovforslaget § 7 tredje ledd.

4.1.6 Særlig om innfasing av ny AFP for arbeidstakere født 1944 til 1947

Departementet foreslår i denne proposisjonen en innfasing av ny AFP som innebærer at alle som tar ut AFP etter 1. januar 2011, vil få ny AFP. Etter forslaget i brev av 13. mai 2009 fra arbeids- og inkluderingsministeren til partene i arbeidslivet vil arbeidstakere i årskullene 1944 til 1947 kunne tilstå ny AFP etter en gradvis innfasing. Dette vil gi disse årskullene den samme muligheten til å ha arbeidsinntekt ved siden av pensjonen som ved ny AFP for øvrig.

Andelene av ny AFP for årskullene 1944 til 1947 er fastsatt slik at summen av fleksibel alderspensjon og ny AFP ved uttak i 2011 om lag skal tilsvare dagens AFP i 2010. Flexibel alderspensjon er utformet slik at pensjonen blir høyere desto eldre en er når pensjonen tas ut. Dette innebærer at de eldste årskullene vil få høyest alderspensjon ved uttak i 2011, og dermed at disse trenger mindre ny AFP for å «fylle opp» til nivået for dagens AFP i 2010. Nivået på AFP-påslaget for årskullene 1944 til 1947 foreslås satt til henholdsvis 10 pst. (1944-kullet), 20 pst. (1945-kullet), 40 pst. (1946-kullet) og 60 pst. (1947-kullet) av nivået for ny AFP. Da prosentandelen er basert på en sjablongmessig tilnærming, vil imidlertid utslagene av å utsette uttaket fra 2010 variere mellom enkeltpersoner. Særlig for personer som vil ha arbeidsinntekt ved siden av pensjonen, vil det kunne lønne seg å utsette pensjonsuttaket til 2011 eller senere. Årlig utbetalt AFP og fleksibel alderspensjon vil dessuten øke dersom uttaket utsettes videre.

Andelene kan også ses i sammenheng med at de eldste årskullene ville kunne ha hatt AFP etter gammel ordning i en kortere periode enn de yngre, fordi de har kortere tid igjen til fylte 67 år. For ek-

sempel ville en arbeidstaker født i juni 1944 maksimalt kunne hatt dagens AFP i seks måneder (januar til juni) i 2011. Dette gjør det også naturlig å gradere påslaget.

Bestemmelsene om innfasingen finnes i lovforslaget § 7 andre ledd (for pensjonen) og § 10 andre ledd (for kompensasjonstillegget).

4.2 Kompensasjonstillegg

I brev av 2. april 2008 fra statsministeren til Riksmeklingsmannen framgår det at regjeringen var innstilt på å foreslå for Stortinget at det etableres et særskilt kompensasjonstillegg for arbeidstakere som mottar ny AFP og som er født i årene 1948 til 1962. Innføringen av levealdersjusteringen innebærer at mange i disse kullene må arbeide lenger for å motvirke effekten av levealdersjusteringen enn de som får sin pensjon beregnet helt ut etter nye opptjeningsregler. Dette skyldes at det i dag ikke gis pensjonsopptjening for arbeid ut over 40 år, gitt at videre arbeid ikke øker gjennomsnittet av de 20 beste poengårene. Samtidig er det også kort tid til pensjonsreformen trer i kraft, slik at den enkelte har små muligheter til å tilpasse seg endringene.

Kompensasjonstillegget skal etter forslaget utgjøre et fast kronebeløp, som fastsettes med utgangspunkt i et referansebeløp for 2010 for hvert enkelt årskull. Referansebeløpet foreslås satt til 10 000 kroner for arbeidstakere født i 1948, men trappes gradvis opp med 400 kroner pr. årskull, slik at det utgjør 12 000 kroner for arbeidstakere født i 1953. Deretter trappes det gradvis ned til 1 200 kroner for arbeidstakere født i 1962, som er det siste årskullet som gis dette tillegget. Nedtrappingen skjer i takt med innfasingen av ny alderspensjon, der alle år i arbeid gir økt pensjonsopptjening. Ordningen innebærer en gradvis overgang til de nye reglene.

Kompensasjonstillegget foreslås gitt med likt beløp til alle, uavhengig av tidligere inntekt og uavhengig av antall inntektsår. Det synes likevel riktig å sikre at kompensasjonstillegget klart framtrer som et tillegg til den opptjente pensjonen og ikke som hovedytelsen. Det foreslås derfor at tillegget ikke kan utgjøre mer enn halvparten av den livsvarige delen av AFP på uttakstidspunktet.

For årskullene født i årene 1944 til 1947 foreslås en innfasing av kompensasjonstillegget i tråd med den generelle innfasingen av ny AFP for disse årskullene. Referansebeløpene for årskullene 1944 til 1947 framkommer ved at referansebeløpet for 1948-kullet reduseres med 400 kroner for hvert år arbeidstakeren er født før 1948. Tilstått kompensa-

Boks 4.2 Beregning av forholdstall for kompensasjonstillegget

Kompensasjonstillegget til personer som omfattes av ny AFP og som helt eller delvis omfattes av dagens opptjeningsregler i folketrygden, skal utformes nøytralt og justeres for uttaksalder. Tillegget er nominelt fast etter uttak, det vil si at det ikke reguleres, og er dessuten definert som gitte kronebeløp ved uttak fra 62 år, se statsministerens brev til Riksmeklingsmannen 2. april 2008. Dette gjør det hensiktsmessig å benytte særskilte forholdstall for å justere kompensasjonstillegget for uttaksalder. Justeringen gjøres ved at et årskullsspesifikt referansebeløp deles på forholdstall. Forholdstallene normeres til 1 ved 62 år for hvert årskull, slik at kompensasjonstillegget blir lik årskullets referansebeløp ved uttak fra 62 år. Ny AFP og kompensasjonstillegget skal ikke øke ved uttak etter 70 år, som derfor vil være den høyeste alderen det fastsettes forholdstall for.

Forholdstallene kan uttrykkes ved denne formelen:

$$FTK_{K,A} \equiv \frac{\frac{l_{K,A}}{l_{K,62}} \sum_{x=A}^{\infty} \left(\frac{1}{1+w} \right)^{x-A} P_{K,A,x}}{\frac{l_{K,62}}{l_{K,62}} \sum_{x=62}^{\infty} \left(\frac{1}{1+w} \right)^{x-62} P_{K,62,x}} = \frac{T_{K,A}}{N_K}$$

For beskrivelse av notasjonen, se boks 4.1 og Ot.prp. nr. 37 (2008 – 2009).

Nevneren i forholdstallene er alltid lik telleren i forholdstallet ved 62 år for hvert årskull, noe som innebærer at forholdstallet ved 62 år alltid er lik 1.

sjonstillegg foreslås satt til den samme andelen av disse beløpene som svarer til de «innfasingandeler» som er foreslått for pensjonen, det vil si mellom 10 og 60 prosent av de fulle beløpene. For enkelhets skyld foreslås bare sluttresultatet av denne beregningen tatt inn i loven.

Referansebeløpene skal reguleres i samsvar med lønnsveksten fram til uttakstidspunktet. Referansebeløpene fastsettes i 2010-kroner, slik at første regulering blir pr. 1. mai 2011.

Kompensasjonstillegg under utbetaling skal etter forslaget ikke reguleres. For å unngå utilsiktede utslag av valg av uttakstidspunkt, foreslås likevel en forholdsmessig regulering ved første regulerings-tidspunkt etter uttak, etter tilsvarende prinsipp som den justerte reguleringen av AFP og alderspensjon ved første regulering etter uttak. Det innebærer for eksempel at et kompensasjonstillegg som er tatt ut i april, reguleres med 11/12 av lønnsveksten pr. påfølgende 1. mai.

Bestemmelsene om kompensasjonstillegget finnes i lovforslaget kapittel 3.

4.3 Avtalefestet pensjon etter gamle regler

Arbeidstakere som har fått AFP med virkningstidspunkt før 1. januar 2011, eller som har satt fram

krav om AFP med virkningstidspunkt før 1. januar 2011, fortsetter å motta eller vil bli tilstått AFP etter gamle regler og går over på alderspensjon ved 67 år. De yngste arbeidstakerne som kan ta ut AFP etter gamle regler, er født i 1948 og fyller 67 år i løpet av 2015. Dette innebærer at det fra 2016 ikke lenger vil være utbetalinger av AFP utmålt etter gamle regler.

Reglene om utmåling av ytelsen til denne gruppen finnes i lovforslaget kapittel 4, se merknadene til de enkelte paragrafene i dette kapitlet, og er en videreføring av gjeldende rett.

4.4 Administrasjon

De nye reglene om en felles ordning for AFP i privat sektor vil medføre at det må etableres felles administrative organer og rutiner. Etter lovforslaget § 18 skal det etableres et felles organ med et felles styre. Oppgavene til dette organet vil for det første være vurdering og avgjørelse av spørsmålet om den enkelte arbeidstaker fyller de individuelle vilkårene for pensjon, det vil si om de har arbeidet i en bedrift som er tilknyttet en AFP-avtale i den tid som kreves etter avtalen og dessuten ikke har mottatt offentlig avtalefestet pensjon mv. (lovforslaget § 4 og § 8 tredje ledd). Organet skal for det andre fastsette og innkreve premier fra arbeidsgiverne og for-

valte innbetalte midler, og herunder ivareta nødvendig fondsoppbygging. Det felles organet er et eget rettssubjekt og hefter bare for egne forpliktelser.

Organets avgjørelser som nevnt vil kunne påklages til organets styre eller til slikt organ som styret bestemmer.

Det felles organet skal ha statsautorisert revisor og aktuar. Revisor og aktuar skal ha tilgang til alle opplysninger som er nødvendige for utøvelsen av arbeidet. Det legges til grunn at tilknyttet aktuar-messige kompetanse er nødvendig for å vurdere behovet for fondsoppbygging mv.

For så vidt gjelder pensjon etter kapittel 4, skal de nevnte oppgavene behandles av de organer som ble opprettet under lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon, med mindre partene i de ulike avtalene blir enige om helt eller delvis å legge disse oppgavene til det nye felles organet som skal etableres.

Det felles organet vil etter lovforslaget, og i samsvar med nærmere bestemmelser i vedtektene, kunne overlate oppgaver til andre organer.

I likhet med det som gjelder for dagens AFP, skal Arbeids- og velferdsetaten avgjøre andre spørsmål om retten til pensjon og kompensasjonstillegg enn nevnt ovenfor. Dette omfatter beregning av AFP både etter gamle og nye regler, kontroll med at vilkårene for fleksibel alderspensjon er oppfylt og tas ut samtidig med ny AFP (lovforslaget § 5 bokstav b), kontroll med vilkåret om at ny AFP ikke gis til personer som har mottatt uførepensjon etter fylte 62 år (lovforslaget § 8 første og andre ledd), samt oppfølging av reglene for gammel AFP om kombinasjon med arbeidsinntekt, om pensjon under institusjonsopphold og om forholdet til ytelser fra folketrygden (lovforslaget §§ 15 og 16). Avgjørelser på disse områdene kan påklages til overordnet organ innen etaten og deretter ankes inn for Trygderetten etter reglene i lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten. Arbeids- og velferdsetaten skal også foreta utbetaling av pensjon og kompensasjonstillegg.

Etableringen av AFP som et livsvarig påslag til alderspensjon og med en felles finansiering for de aktuelle avtaleområdene medfører en ny langsiktighet, og det er behov for et betryggende tilsyn med ordningen. Det vil bli vurdert ulike tilsynsløsninger. I lovforslaget foreslås det at departementet skal gi regler om tilsyn med fellesorganet og forvaltningen av innbetalte midler.

Utgiftene til fellesorganets arbeid og til klagebehandling knyttet til organets avgjørelser vil bli belastet arbeidsgiverne, mens utgiftene ved Arbeids- og velferdsetatens arbeid bæres av staten, i likhet

med utgiftene ved Trygderettens arbeid med ankesakene. Dette tilsvarer ordningen i dag.

4.5 Finansiering

Som i gjeldende ordning vil finansieringen av ny AFP bli delt mellom staten og arbeidsgiverne. Staten skal dekke én tredel av pensjonsutgiftene etter kapittel 2, mens to tredeler skal dekkes ved premie fra arbeidsgiverne. Utgiftene til kompensasjonstillegget etter kapittel 3 skal i sin helhet bæres av staten. Det er lagt til grunn at statens del av utgiftene til AFP etter dette vil bli om lag den samme som ved gjeldende AFP-løsning. Dette framgår av lovforslaget §§ 20 og 23.

Den nye AFP-løsningen med livsvarige pensjoner medfører at ytelsene til den enkelte vil bli utbetalt over en vesentlig lengre periode enn dagens AFP, som maksimalt ytes i de fem årene mellom fylte 62 og 67 år, og tilskottet fra staten til pensjonsutgiftene bare ytes i de tre siste av disse årene. Denne økte langsiktigheten øker behovet for å bygge opp et fond som bidrar til sikkerhet for at arbeidsgivernes andel av utgiftene vil bli dekket dersom pensjonsavtalene skulle opphøre.

Ifølge lovforslaget § 21 må premien fra arbeidsgiverne fastsettes slik at den i tillegg til dekning av de løpende utgiftene også gir grunnlag for opplegg av et pensjonsfond. Pensjonsfondet skal «sammen med arbeidsgivernes erkjente plikt til fortsatt premiebetaling etter avtalenes eventuelle opphør, gi tilstrekkelig sikkerhet for dekning av arbeidsgivernes forventede framtidige forpliktelser». Dette innebærer at det ikke stilles krav om øyeblikkelig og full dekning for de framtidige forpliktelsene via fondet. Fondsoppbyggingen må ses i lys blant annet av arbeidsgivernes forpliktelser etter de gamle AFP-avtalene med betydelige egenandeler, og det vil kunne være behov for tilpasninger av premien til dette for å unngå at enkelte arbeidsgivere rammes av uforholdsmessig store økonomiske belastninger i overgangsperioden. Lovforslaget gir rom for å fastsette slike tilpasninger av premien i ordningens vedtekter, gitt at partene er enige om dette. Det er også vesentlig at inngåelsen av AFP-avtalene forplikter arbeidsgiverne til å dekke utgiftene som oppstår som følge av avtalene.

I den gamle AFP-løsningen skjer finansieringen av arbeidsgivernes andel av utgiftene innenfor LO/NHO-området dels ved en generell premie for alle de berørte arbeidsgiverne, dels ved en egenandel pålagt den som var arbeidsgiver da arbeidstakeren tok ut AFP. Egenandelen utgjør nå 25 prosent av utgiftene til arbeidstakerens pensjon. Innenfor de to

andre tariffområdene dekkes utgiftene helt ut av siste arbeidsgiver, men med visse ulikheter i den praktiske gjennomføringen.

Som tidligere gjort rede for, skal den nye AFP-løsningen være felles for alle tariffområdene som har AFP. Dette gjør det nødvendig med en felles finansieringsløsning, slik at ulighetene ved finansieringen av arbeidsgivernes andel av utgiftene til dagens AFP faller bort. Finansieringen skal skje ved en felles premie pålagt alle arbeidsgivere som er tilsluttet en avtale som omfatter slik pensjon. Premien skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalingene, likevel slik at premien bare skal betales av den del av en arbeidstakers årslønn som overstiger grunnbeløpet i folketrygden. Dette tilsvarer fritaket for premie i forhold til tjenestepensjon. Det skal heller ikke betales premie av den delen av lønnen som overstiger 7,1 ganger grunnbeløpet og av lønnsutbetalinger etter det kalenderår da arbeidstakeren fylte 61 år. Dette må ses på bakgrunn av at inntekt over 7,1 G og opptjent etter det nevnte året ikke gir grunnlag for opptjening av AFP, se punkt 4.1.3.

Det foreslås ikke etablert en egenandel for siste arbeidsgiver slik det er i gjeldende ordninger. Dagens egenandeler har flere økonomiske virkninger. Egenandelene medfører blant annet at bedriftene stimuleres til å føre en god seniorpolitikk, fordi utsatt avgang betyr lavere AFP-kostnader for bedriftene. For eksempel vil bedriftene helt unngå egenandelen dersom avgangen utsettes til 67 år. På den andre siden kan muligheten for å måtte betale egenandel ha en negativ effekt på bedriftens ønske om å ansette nye eldre arbeidstakere.

Ny AFP er utformet med sikte på at samlet utbetaling i perioden som pensjonist skal være uavhengig av uttaksalder. I en slik ordning vil ikke utsatt pensjonsuttak innebære lavere AFP-kostnader for bedriftene. En egenandel for bedriftene er dermed ikke et egnet virkemiddel for å stimulere til tiltak for å beholde seniorer i arbeid. Samtidig ville en egenandel ha en negativ innvirkning på bedriftens ønske om å ansette seniorer. Det er derfor ikke formålstjenlig med en egenandel i den nye ordningen. For øvrig gjør også den livsvarige utbetaling av ny AFP at det blir mindre hensiktsmessig å kreve inn en særskilt premie fra siste arbeidsgiver gjennom utbetalingsperioden.

For finansieringen av arbeidsgivernes andel av utgiftene til ny AFP og etableringen av et fond til dekning av framtidige forpliktelser, vil det være av avgjørende betydning at premien for arbeidsgiverne fastsettes på et sikrest mulig grunnlag. Dette vil mest hensiktsmessig kunne skje ved en samkjøring av data fra skatteetatens lønns- og trekkoppgavere-

gister, fra Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret og fra arbeidsgiverorganisasjonenes medlemsregister. Det felles organet for ny AFP vil stå for beregning og innkreving av premie fra de enkelte arbeidsgiverne, mens Arbeids- og velferdsdirektoratet fakturerer organet for arbeidsgivernes samlede andel av utbetalt ny AFP.

Private organer har i dag kun tilgang til lønns- og trekkoppgaveregisteret til forskningsformål, og elektronisk tilgang er forbeholdt visse offentlige organer. I samråd med Finansdepartementet foreslås det likevel at AFP-organet gis en begrenset elektronisk tilgang til registeret slik at organet får et enklest og best mulig grunnlag for å fastsette arbeidsgivernes premier og kontrollere at pensjonsvilkårene er oppfylt, samtidig som det pålegges tilsvarende strenge taushetsplikt som gjelder de offentlige organene med slik tilgang. Det vises til at AFP-organet, som vil være knyttet til Felleskontoret for LO/NHO-ordningene, får mange likhetstrekk med et statlig organ. Organet blir etablert ved lov, har til formål å utføre samfunnstjenlige oppgaver og vil bli ilagt en streng taushetsplikt. Ved vurderingen har en lagt vekt på den særlig viktige samfunnsfunksjon som AFP-organet skal utføre, samt statens engasjement i etableringen av AFP og derav følgende interesse av at systemet for innkreving av arbeidsgivernes andel av finansieringen er robust, også med tanke på en tilstrekkelig fondsoppbygging. Det vises videre til det store omfanget av ordningen, som omfatter om lag 60 prosent av arbeidstakerne i privat sektor. Andre private aktører vil neppe kunne påberope seg lignende innsynsbehov.

I denne forbindelse vil departementet også påpeke at finansieringen av AFP-ordningen har en annen karakter enn tjenestepensjonsordningene. Den enkelte arbeidstakers rett til AFP vil – i motsetning til tjenestepensjon – ikke avhenge av at arbeidsgiveren har lagt til grunn korrekt inntektsgrunnlag for den premien som innbetales til ordningen. Dette skyldes at AFP ikke er direkte knyttet til inntekt arbeidstakeren har hatt hos foretak tilknyttet ordningen, men beregnes ut fra registrert pensjonsgivende inntekt i folketrygden. Arbeidsgiverne og arbeidstakerne kan således ha felles interesse av å underrapportere inntekt ved fastsettelsen av premien til AFP. Sammenliknet med leverandører av tjenestepensjonsordninger innebærer dette et vesentlig større behov for at AFP-organet gis mulighet til å kvalitetssikre inntektsgrunnlaget.

Når det gjelder AFP etter gamle regler opprettholdes i utgangspunktet gjeldende finansiering og administrasjon. Samtidig åpnes det i lovforslaget for å se finansieringen av dagens og ny AFP i sammenheng i overgangsperioden dersom alle partene

i avtalene er enige om dette. Departementet mener dette kan være hensiktsmessig for å unngå utslag som vil kunne være urimelige eller skape likviditetsmessige problemer for enkelte arbeidsgivere i overgangsperioden der både dagens og ny AFP skal finansieres. Regler for eventuell samordning av premiene fastsettes i vedtektene, som skal godkjennes av departementet. Departementet forutsetter at dette gjennomføres slik at samordningen ikke gir urimelige utslag for arbeidsgivere som i dag tilhører ulike ordninger, blant annet slik at bedrifter som tilhører fullfonderte ordninger ikke må dekke opp for forpliktelser i ordninger med manglende fondsdekning.

4.6 Lovens ikrafttredelse

Den nye loven om tilskott til AFP vil få virkning for pensjonsutbetalinger som skjer tidligst 1. januar 2011. Avgrensningen mellom gammel og ny AFP vil følge virkningstidspunktet for pensjonsutbetalingene, slik at gammel AFP bare vil kunne ytes til dem som har satt fram krav om AFP med virkning

senest fra 1. desember 2010. Dersom ytelsen kreves utbetalt tidligst fra 1. januar 2011, eller dersom vedkommende fyller 62 år i 2011 eller senere, er aktuell ytelse ny AFP. Disse avgrensningene er lagt inn i lovforslaget §§ 3 og 12.

Selv om lovens virkninger når det gjelder utbetaling av pensjoner og tilskott er begrenset til tiden etter 31. desember 2010, vil det likevel være behov for å anvende lovens regler i ulike sammenhenger i 2010, blant annet ved behandling av søknader om AFP med virkningstidspunkt i 2011, etablering av organer etter loven og annen forberedende behandling. Loven foreslås derfor å tre i kraft 1. januar 2010. Det foreslås imidlertid ulike ikrafttredelsestidspunkter for endringer i andre lover, blant annet knyttet til ulike iverksettingstidspunkter for endringer i folketrygdloven som følge av pensjonsreformen. Gjeldende tilskottslov foreslås opphevet fra 1. januar 2011.

Det vises ellers til lovforslaget § 31 og til merknadene til denne paragrafen, der de ulike ikrafttredelsestidspunktene for endringer i andre lover er nærmere omtalt.

5 Økonomiske effekter for den enkelte

5.1 Innledning

I dette kapitlet illustreres økonomiske effekter for den enkelte av ny AFP og kompensasjonstillegg. I avsnitt 5.2 illustreres effekten for de første årskullene som fullt ut omfattes av ny AFP. Disse årskullene omfattes av dagens opptjeningsregler for alderspensjon. Videre redegjøres det for personer som omfattes av overgangsregler for henholdsvis AFP og alderspensjon i avsnittene 5.3 og 5.4. Anslag på parametre for å beregne pensjonen, er gjengitt i avsnitt 5.5.

Beregningseksemplene i dette kapitlet bygger på tilsvarende forutsetninger som i kapittel 10 i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) om ny alderspensjon. Blant annet er de samme befolkningsframskrivningene fra Statistisk sentralbyrå lagt til grunn i anslagene på forholdstall mv., og det benyttes gjennomsnittlig G for 2008 på 69 108 kroner. Det er videre lagt til grunn en inntekt på 6 G (414 648 kroner), som om lag tilsvarer gjennomsnittsinntekten blant lønntakere i alt.

Pensjonen er i hovedsak uttrykt i 2008-kroner, det vil si at det ses bort fra regulering av opptjente

pensjonsrettigheter. Som en forenkling er det likevel ikke korrigert for at kronetillegget på 19 200 kroner og justeringsbeløpene for å beregne tonivåuttaket er nominelle størrelser, som AFP-tillegget i dagens AFP, og at referansebeløpene for kompensasjonstillegget fastsettes i 2010. Dette innebærer at pensjonsbeløpene nedenfor avviker noe fra 2008-kroner, men eksemplene gir en god tilnærming.

5.2 Effekter av ny AFP for årskullene fra 1948 til 1953

I dette avsnittet illustreres departementets forslag til regler for uttak av pensjon for de første årskullene som omfattes fullt ut av ny AFP, det vil si årskullene 1948 til 1953. (Personer født i 1948 vil få dagens AFP ved uttak i 2010, men vil få ny AFP uten noen form for gradering dersom pensjonsuttaket utsettes til 2011 eller senere.) Disse årskullene følger dagens regler for alderspensjon og vil derfor også motta kompensasjonstillegg. Det tas utgangspunkt i eksempelpersonen Arild. Forutsetningene bak beregningene av Arilds pensjon er gitt i boks 5.1.

Boks 5.1 Forutsetninger

Arild
 Fødselsår: 1949
 Siviltstand: enslig
 Opptjeningsmodell i folketrygden: dagens alderspensjon
 Karriere:
 – Jobber fra 22 år
 – Inntekt: 6 G (414 648 kroner) i hele karrieren
 Uttak: uttak av pensjon skjer ved alder i hele år
 Grunnbeløp (G): 69 108 kroner (gjennomsnitt for 2008)

Anslåtte parametre for 1949-årskullet:

Alder	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
Forholdstall	1,320	1,262	1,204	1,145	1,088	1,030	0,973	0,917	0,861
Justeringsbeløp	4 484	3 864	3 126	2 253	1 221	0	–	–	–
Forholdstall for komp.tillegg	1,000	0,966	0,931	0,895	0,859	0,822	0,784	0,746	0,708

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Pensjonen vil bestå av alderspensjon fra folketrygden, ny AFP og kompensasjonstillegg. Alle tre pensjonsytelsene justeres etter uttakstidspunkt, slik at årlig pensjon reflekterer antall år som pensjonist. Dette innebærer at sent uttak gir høyere årlig pensjon enn tidlig uttak.

5.2.1 Beregning av alderspensjon

Hvorvidt Arild fortsetter å jobbe etter fylte 62 år, har ingen betydning for opptjeningen av alderspensjon, siden Arild allerede har 40 års opptjening ved 62 år.

Opptjeningsreglene i dagens folketrygd ble endret i 1992, blant annet ved at opptjening før 1992 gir en pensjonsprosent på 45, mens opptjening fra og med 1992 gir en pensjonsprosent på 42. Siden Arild starter å jobbe når han er 22 år, har han 21 opptjeningsår før 1992 og 19 tellende opptjeningsår etter 1992. Med 6 G i inntekt i 40 år har Arild tjent opp en basispensjon tilsvarende 219 677 kroner (grunn- og tilleggspensjon før levealdersjustering og justering for uttaksalder). For å beregne årlig utbetalt alderspensjon, deles basispensjonen på forholdstallet ved uttaksalderen.

Det vises til nærmere omtale i avsnitt 10.3 i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009).

5.2.2 Beregning av AFP

Arild vil ha tjent opp et pensjonsgrunnlag for AFP tilsvarende 0,314 prosent av årlig inntekt på 6 G i 40 år:

$$0,314\% \times 414\,648 \times 40 = 52\,080$$

Dette beløpet har samme funksjon som basispensjonen i folketrygden og er grunnlaget for justeringene for uttaks- og levealder. I AFP gis det opptjening også for mer enn 40 år, men det gis ikke opptjening etter det kalenderåret man fyller 61 år. Dersom AFP for eksempel tas ut ved 64 år, beregnes årlig AFP ved at grunnlaget først justeres for uttaksalder og forventet levealder. Justeringen gjøres ved å dele grunnlaget på samme forholdstall som gjelder for alderspensjon tatt ut ved denne alderen. Forholdstallet for 1949-kullet ved 64 år anslås til 1,204.

$$\frac{52\,080}{1,204} = 43\,256$$

Ved uttak før 67 år skal AFP utbetales med et høyere beløp fram til 67 år enn etter, såkalt tonivå-uttak. Nivåforskjellen skal tilsvare et kronetillegg på 19 200 kroner årlig. Den livsvarige delen av AFP jus-

teres for dette ved at det fratrekkes et beløp beregnet slik at forventet samlet utbetaling ikke påvirkes. Justeringsbeløpet for 1949-kullet ved 64 år anslås til 3 126 kroner. Den livsvarige delen av AFP blir:

$$43\,256 - 3\,126 = 40\,130$$

Årlig AFP ved 64 år tilsvarer dermed en livsvarig del på 40 130 kroner og et kronetillegg på 19 200 kroner, til sammen 59 330 kroner. Den livsvarige delen av AFP-ytelsen reguleres som alderspensjonen fra folketrygden og medregnes for øvrig i vurderingen av om vilkåret for uttak av alderspensjon før 67 år er oppfylt, se endringsloven til folketrygdloven (ny alderspensjon) § 19-11 tredje ledd. Ved fylte 67 år faller kronetillegget på 19 200 kroner bort.

Dersom AFP tas ut ved 67 år eller senere, beregnes årlig AFP ved at grunnlaget justeres for uttaksalder og forventet levealder. Hele AFP utbetales i form av en livsvarig ytelse, da det ikke er aktuelt med pensjon før 67 år (tonivå-uttak). Forholdstallet for 1949-kullet ved 67 år anslås til 1,030. Dersom AFP tas ut ved 67 år blir dermed årlig AFP lik 50 563 kroner:

$$\frac{52\,080}{1,030} = 50\,563$$

Ved uttak etter 70 år beregnes AFP ved å benytte forholdstallet ved 70 år. Dette innebærer at årlig AFP ikke vil øke når uttaket utsettes ut over 70 år.

5.2.3 Beregning av kompensasjonstillegg

Til personer som tar ut ny AFP og er født i årene 1944 til 1962 ytes det kompensasjonstillegg. Kompensasjonstillegget beregnes med utgangspunkt i et referansebeløp, som justeres for uttaksalder ved hjelp av særskilte forholdstall. Referansebeløpet for 1949-kullet fastsettes i 2010 til 10 400 kroner. Forholdstallet for kompensasjonstillegget for 1949-kullet ved 64 år anslås til 0,931.

$$\frac{10\,400}{0,931} = 11\,171$$

Kompensasjonstillegget kan maksimalt utgjøre halvparten av den livsvarige delen av AFP-ytelsen på uttakstidspunktet. Dersom Arild tar ut AFP ved 64 år, vil den livsvarige delen av AFP tilsvare 40 130 kroner etter justering for tonivå-uttak. Begrensningen vil altså tilsvare:

$$0,5 \times 40\,130 = 20\,065$$

Årlig kompensasjonstillegg blir dermed 11 171 kroner. I likhet med det som gjelder for AFP, benyttes forholdstallet ved 70 år ved uttak etter fylte 70 år. Dette innebærer at årlig kompensasjonstillegg ikke vil øke dersom uttaket utsettes ut over 70 år.

5.2.4 Sammendrag

Dersom Arild tar ut full pensjon ved 64 år, beregnes altså de ulike delene av pensjonen på følgende måte:

Alderspensjon:	219 677/1,204 =	182 456
AFP – livsvarig del:	52 080/1,204 – 3 126 =	40 130
AFP – kronetillegg før 67 år:		19 200
Kompensasjonstillegg:	10 400/0,931 =	11 171
Sum		252 957

Sent uttak av pensjon gir høyere årlig pensjon enn tidlig uttak. Dette skyldes at de opptjente rettighetene skal utbetales over færre år. I Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) er dette omtalt som uttakalderefekten. Både alderspensjonen, AFP og kompensasjonstillegget vil øke dersom uttaket utsettes.

Effekten av utsatt uttak er illustrert i tabell 5.1. Slik det framgår av tabellen, vil den livsvarige delen av pensjonen øke fra om lag 212 000 kroner ved 62 år til vel 330 000 kroner dersom uttaket utsettes til 70 år.

5.3 Overgangsregler for AFP – årskullene fra 1944 til 1947

Personer født i årene 1944 til 1947 vil få en andel av ny AFP (gradert ny AFP) dersom de tar ut pensjon med virkningstidspunkt tidligst 1. januar 2011. Som ovenfor, vil en person som ved 62 år har hatt en inntekt lik 6 G (414 648 kroner) i 40 år, ha opptjent et AFP-grunnlag tilsvarende:

$$0,314\% \times 414\,648 \times 40 = 52\,080$$

Grunnlaget justeres for uttaksalder ved hjelp av de samme forholdstallene som gjelder for alderspensjon. Forholdstallet for 1947-kullet ved 64 år anslås til 1,195. Videre skal årlig AFP for personer født i 1947 utgjøre 60 prosent av dette, se punkt 4.1.6.

$$0,6 \times \frac{52\,080}{1,195} = 26\,149$$

Siden uttaket her skjer før 67 år, skal det også justeres for tonivå-uttak. Justeringsbeløpet for 1947-kullet ved 64 år anslås til 3 168 kroner. Den livsvarige delen av AFP blir:

$$26\,149 - 3\,168 = 22\,981$$

Årlig AFP ved 64 år består dermed av en livsvarig del på 22 981 kroner og et kronetillegg på 19 200 kroner, til sammen 42 181 kroner.

Tabell 5.1 Pensjon ved ulike uttakstidspunkt

Alder	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år
Alderspensjon	166 422	174 071	182 456	191 858	201 909
AFP, livsvarig del	34 971	37 404	40 130	43 232	46 647
AFP, kronetillegg	19 200	19 200	19 200	19 200	19 200
Komp.tillegg	10 400	10 766	11 171	11 620	12 107
sum første år	230 993	241 440	252 957	265 909	279 863
sum livsvarig del	211 793	222 240	233 757	246 709	260 663

Alder	67 år	68 år	69 år	70 år
Alderspensjon	213 279	225 773	239 561	255 142
AFP, livsvarig del	50 563	53 525	56 794	60 488
AFP, kronetillegg	–	–	–	–
Komp.tillegg	12 652	13 265	13 941	14 689
sum første år	276 494	292 563	310 295	330 319
sum livsvarig del	276 494	292 563	310 295	330 319

Alderspensjonen og kompensasjonstillegget beregnes etter tilsvarende regler som for personer født i årene 1948 til 1953. Graderingen av kompensasjonstillegget er tatt hensyn til gjennom fastsettelsen av referansebeløpene i 2010, se også nærmere omtale i punkt 4.2.

5.4 Overgangsregler for alderspensjon – årskullene fra 1954 til 1962

Personer født i årene 1954 til 1962 omfattes fullt ut av ny AFP. Alderspensjonen fra folketrygden vil for disse bestå av en andel beregnet etter dagens opptjeningsregler og en andel beregnet etter nye opptjeningsregler. For beregning av alderspensjonen vises det til avsnitt 10.4 i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009).

Kompensasjonstillegget fases ut i takt med utfasingen av dagens alderspensjon, slik at årskullene 1954 til 1962 vil motta en andel av kompensasjonstillegget som samsvarer med andelen alderspensjon beregnet etter dagens opptjeningsregler. Det

te ivaretas gjennom nivået på referansebeløpene fastsatt i 2010, se også omtale i punkt 4.2.

5.5 Anslag på forholdstall og justeringsbeløp

Nedenfor gjengis anslag på parametre for å beregne avtalefestet pensjon for de første årskullene som omfattes av nye regler, årskullene 1944–1962. Anslagene er basert på samme grunnlag som i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009), det vil si faktisk levealdersutvikling fram til og med 2007 og middelalternativet i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskriving for 2008.

Tabell 5.2 viser et utdrag av anslagene på forholdstall for alderspensjonen fra folketrygden, som også skal benyttes for å beregne avtalefestet pensjon. Ved uttak av AFP etter fylte 70 år benyttes forholdstallet ved 70 år, og det gjengis her derfor forholdstall fram til denne alderen. Tallene samsvarer med de respektive tallene i tabell 5.5 og 5.8 i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009).

Tabell 5.2 Anslag på forholdstall for årskullene 1944–1962.

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
62					1,316	1,320	1,325	1,330	1,335	1,341
63				1,253	1,258	1,262	1,267	1,272	1,277	1,283
64			1,190	1,195	1,199	1,204	1,208	1,214	1,220	1,225
65		1,127	1,132	1,136	1,141	1,145	1,151	1,156	1,162	1,168
66	1,064	1,068	1,073	1,078	1,083	1,088	1,093	1,099	1,105	1,110
67	1,005	1,010	1,015	1,020	1,025	1,030	1,036	1,042	1,048	1,053
68	0,947	0,952	0,957	0,963	0,968	0,973	0,979	0,985	0,991	0,997
69	0,889	0,895	0,901	0,906	0,911	0,917	0,923	0,928	0,935	0,941
70	0,833	0,838	0,844	0,850	0,855	0,861	0,867	0,873	0,879	0,885

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
62	1,345	1,349	1,353	1,358	1,364	1,370	1,375	1,381	1,387
63	1,287	1,292	1,296	1,301	1,306	1,312	1,318	1,324	1,329
64	1,230	1,234	1,238	1,243	1,249	1,255	1,260	1,266	1,272
65	1,172	1,177	1,181	1,186	1,191	1,197	1,203	1,209	1,215
66	1,115	1,119	1,124	1,129	1,134	1,140	1,146	1,152	1,157
67	1,058	1,062	1,066	1,072	1,077	1,083	1,089	1,094	1,100
68	1,001	1,006	1,010	1,015	1,020	1,026	1,032	1,038	1,044
69	0,945	0,949	0,953	0,958	0,964	0,970	0,975	0,981	0,987
70	0,889	0,894	0,898	0,902	0,908	0,914	0,919	0,925	0,931

Anslag på beløp for å justere den livsvarige delen av AFP for tonivå-uttak ved uttak før 67 år, er gjengitt i tabell 5.3. Se nærmere omtale av hvordan

justeringsbeløpene beregnes i boks 4.1. Beløpene er angitt i nominelle kroner.

Tabell 5.3 Anslag på justeringsbeløp for årskullene 1944–1962. Nominelle kroner

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
62					4 514	4 484	4 461	4 437	4 411	4 392
63				3 913	3 890	3 864	3 842	3 821	3 798	3 781
64			3 191	3 168	3 148	3 126	3 109	3 091	3 071	3 057
65		2 319	2 301	2 284	2 270	2 253	2 240	2 226	2 212	2 201
66	1 269	1 258	1 248	1 238	1 230	1 221	1 213	1 206	1 197	1 192
67	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
62	4 378	4 366	4 355	4 340	4 324	4 308	4 292	4 275	4 259
63	3 769	3 758	3 748	3 735	3 721	3 706	3 692	3 677	3 663
64	3 047	3 038	3 030	3 019	3 007	2 995	2 983	2 971	2 959
65	2 194	2 187	2 181	2 173	2 164	2 155	2 146	2 137	2 128
66	1 187	1 184	1 180	1 176	1 171	1 166	1 161	1 156	1 151
67	0	0	0	0	0	0	0	0	0

I tabell 5.4 er det vist anslag på de særskilte forholdstallene som benyttes for å beregne kompensasjonstillegget. På bakgrunn av at kompensasjonstillegget skal tilsvare de fastsatte referansebeløpene dersom uttaket skjer ved 62 år, normeres forholdstallene til 1 ved 62 år for hvert enkelt årskull. Vi-

dere er det i beregningen tatt hensyn til at kompensasjonstillegget ikke reguleres etter uttak. Beregningsprinsippene er ellers de samme som for de ordinære forholdstallene. Se nærmere omtale i boks 4.2.

Tabell 5.4 Anslag på forholdstall for kompensasjonstillegget for årskullene 1944–1962.

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
62					1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
63				0,965	0,965	0,966	0,966	0,966	0,967	0,967
64			0,928	0,929	0,930	0,931	0,931	0,932	0,933	0,933
65		0,890	0,892	0,893	0,894	0,895	0,896	0,897	0,898	0,899
66	0,851	0,852	0,854	0,856	0,857	0,859	0,860	0,861	0,863	0,864
67	0,812	0,814	0,816	0,818	0,820	0,822	0,823	0,825	0,826	0,828
68	0,772	0,775	0,778	0,780	0,782	0,784	0,786	0,788	0,790	0,791
69	0,733	0,736	0,739	0,741	0,744	0,746	0,748	0,750	0,753	0,754
70	0,693	0,696	0,699	0,702	0,705	0,708	0,710	0,712	0,715	0,717

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
62	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
63	0,967	0,967	0,967	0,968	0,968	0,968	0,968	0,969	0,969
64	0,934	0,934	0,934	0,935	0,935	0,935	0,936	0,936	0,937
65	0,899	0,900	0,900	0,901	0,901	0,902	0,903	0,903	0,904
66	0,864	0,865	0,866	0,866	0,867	0,868	0,869	0,870	0,871
67	0,829	0,829	0,830	0,831	0,832	0,833	0,834	0,835	0,836
68	0,792	0,793	0,794	0,795	0,797	0,798	0,799	0,800	0,802
69	0,756	0,757	0,758	0,759	0,760	0,762	0,763	0,765	0,766
70	0,718	0,719	0,721	0,722	0,724	0,725	0,727	0,728	0,730

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

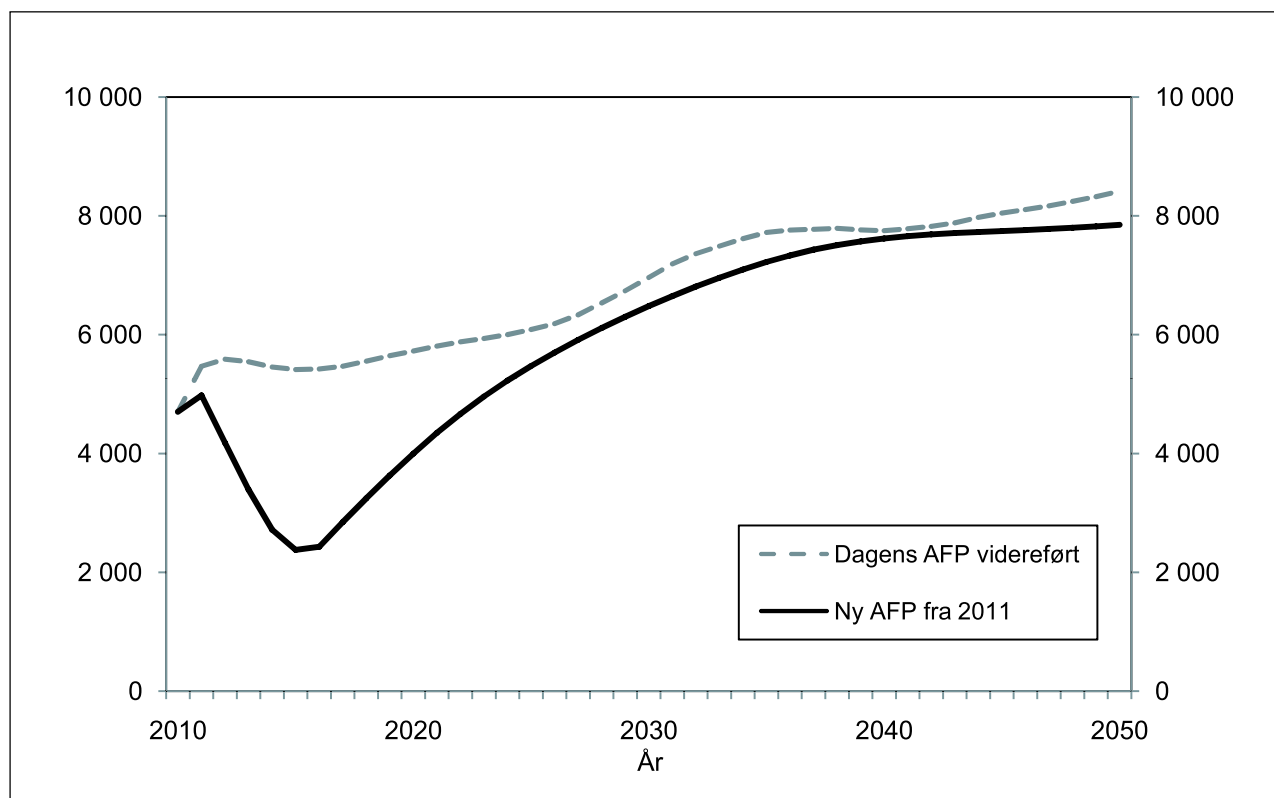
6.1 Utgifter til avtalefestet pensjon

Dagens tre AFP-ordninger og den nye ordningen vil i en overgangsperiode eksistere parallelt. Personer i 1948-kullet som tar ut pensjon i 2010, vil være de siste som får utbetalinger fra dagens ordninger.

AFP-utvalget dimensjonerte parametrene i den nye ordningen slik at utgiftene til de første årskullene som skal motta ny AFP blir om lag de samme som ved en videreføring av dagens AFP-ordninger. Fordelingen av finansieringen av ny AFP med én tredel på staten og to tredeler på arbeidsgiverne som er avtalt i LO/NHO-oppjøret 2008, samsvarer med AFP-utvalgets anslag på statens andel av den totale finansieringen i dagens ordninger, se nærme-

re omtale i avsnitt 3 i vedlegg 4 til rapporten fra AFP-utvalget. Departementet viser til at dette er i tråd med Stortingets tilslutning til St.meld. nr. 5 (2006–2007), der det blant annet framgår at «Staten bidrar med samme andel av den totale finansieringen som i dag». Kompensasjonstillegget til kullene 1944–1962 finansieres av staten og medfører økte utgifter i en overgangsperiode.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har framskrevet de løpende utgiftene til AFP ved en videreføring av dagens AFP og ved innfasing av en ny AFP-ordning fra 2011 i samsvar med lovforslaget. Utgiftsframskrivingene er illustrert i figur 6.1.

Figur 6.1 Årlige utgifter til AFP under ulike forutsetninger. Personer født i 1944 eller senere. Millioner 2008-kroner. G = 69 108 kroner.

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Selv om opptjeningsprosenten i den nye ordningen er fastsatt slik at verdien av ny AFP om lag skal tilsvare verdien av dagens AFP, vil det oppstå et midlertidig fall i de årlige utgiftene. Dette skyldes at den årlige utbetalingen av AFP blir mindre enn i dag når ny AFP spres over flere år. Etter hvert som ny AFP er fullt innfasert, vil utgiftene gradvis nærme seg utgiftene ved en videreføring av dagens AFP.

AFP-utgiftene tilknyttet personer født i 1944 og senere, det vil si de årskullene som berøres av omleggingen, anslås til om lag 4,7 mrd. kroner i 2010. Sammenliknet med om dagens AFP ble videreført, anslås arbeidsgivernes og statens samlede AFP-utgifter å bli redusert med om lag 490 mill. kroner i 2011, 1400 mill. i 2012, 2200 mill. i 2013, 2700 mill. i 2014 og 3000 mill. i 2015. Deretter antas de årlige utgiftene gradvis å nærme seg utgiftene ved en videreføring av dagens AFP. Utgiftene i 2050 anslås til om lag 8 mrd. kroner.

For statens del vil forskyvningen av AFP-utgiftene i tid ha motstykke i at utgifter til alderspensjon fra folketrygden kommer på et tidligere tidspunkt. Arbeidsgiverne skal bygge opp fondet til sikring av framtidige forpliktelser i AFP-ordningen. Det midlertidige fallet i pensjon betalt av arbeidsgiverne forventes derfor ikke å medføre reduserte innbetalinger til AFP-ordningen fra arbeidsgiverne.

Beregningsteknisk er det i framskrivningene forutsatt samme uttaksmønster som for 1940-kullet. De nøytrale uttaksreglene gjør at utviklingen i uttaksalder i liten grad påvirker utgiftene til ny AFP på lang sikt. Hvis for eksempel mange velger å ta ut AFP tidlig, vil flere år som pensjonist motsvares av lavere årlig pensjon. Utgiftene på kort sikt vil imidlertid øke hvis flere tar ut pensjon tidligere enn forutsatt i beregningene. Motsatt kan utgiftene bli lavere hvis flere enn anslått utsetter pensjonsuttaket. Det er også usikkerhet knyttet til hvor mange i årskullene 1944–1948 som endrer sin tilpasning på grunn av muligheten til å omfattes av den nye ordningen dersom pensjonen tas ut i 2011 eller senere.

Videre vil omleggingen av AFP-ordningen kunne gi økte skatteinntekter dersom bedre arbeidsinnsatser fører til at flere arbeider lenger. Departementet viser til at den nye AFP-ordningen bygger godt opp under prinsippene i pensjonsreformen og slik sett kan bidra til at flere står lenger i arbeid sammenliknet med om dagens AFP ble videreført.

I framskrivningen av utgiftene til ny AFP er det medregnet utgifter til kompensasjonstillegg. Økte utgifter til alderspensjon fra folketrygden som følge av godskrevet opptjening fram til 67 år, samt verdien av at AFP-tillegget i LO/NHO-ordningen er skattefritt, er medregnet i framskrivningen av utgiftene ved en videreføring av dagens AFP. I beregningene

av godskrevet opptjening gjennom dagens AFP er det her lagt til grunn at ny opptjeningsmodell i folketrygden innføres gradvis fra 1954-kullet, jf. Ot.prp. nr. 37 (2008–2009).

I samsvar med Stortingets tilslutning til St.meld. nr. 5 (2006–2007) er verdien av godskrevet opptjening og skattefritt AFP-tillegg tatt hensyn til i fastsettelsen av opptjeningsprosenten for ny AFP. Verdien av at kompensasjonstillegget er skattefritt er medregnet i framskrivningen av utgiftene ved ny AFP.

6.2 Administrative konsekvenser

Ny AFP innebærer at de administrative prosessene og saksbehandlingsrutinene i Arbeids- og velferdsetaten og AFP-ordningen må legges om. I tillegg til endrede beregningsregler mv., skyldes dette særlig at AFP og alderspensjonen knyttes sammen i sterkere grad enn i dag.

Etter gjeldende regelverk kan ikke AFP og alderspensjon tas ut samtidig. Søknadene om AFP mottas i dag av arbeidsgiver og videresendes til den aktuelle AFP-ordningen før de sendes til Arbeids- og velferdsetaten. Vilårsprøvingen er da foretatt av arbeidsgiveren og den relaterte AFP-ordningen, og Arbeids- og velferdsetaten beregner og utbetaler pensjonen. Arbeids- og velferdsetaten krever også inn arbeidsgivernes andel av finansieringen via AFP-ordningen, med unntak av i finansnæringen, der Arbeids- og velferdsetaten i dag fakturerer den enkelte arbeidsgiveren.

Den nye ordningen innebærer at retten til å ta ut AFP forutsetter at det tas ut fleksibel alderspensjon. Saksbehandlingsorganet for den nye AFP-ordningen skal prøve om de individuelle avtalemessige vilkårene for rett til AFP er oppfylt, mens Arbeids- og velferdsetaten skal prøve om vilkårene for uttak av alderspensjon er oppfylt. I de tilfellene den enkelte har behov for å få medregnet den livsvarige delen av AFP for å oppfylle vilkåret om uttak av alderspensjon før 67 år, vil Arbeids- og velferdsetaten være avhengig av at vilårsprøvingen i forhold til retten til AFP er ferdig avsluttet før vedtak om alderspensjon kan fattes.

Omleggingen til ny AFP stiller således høyere krav til effektiv samhandling og informasjonsutveksling enn i dag. Videre legges det opp til en høyere grad av automatisering i saksbehandlingsrutinene i Arbeids- og velferdsetaten som følge av at fleksibelt uttak av alderspensjon vil medføre flere pensjonsberegninger for den enkelte enn i dag. Det er derfor innledet en dialog med sikte på at IKT-systemene og arbeidsprosessene skal være godt til-

rettelagt og koordinert for å sikre et best mulig samarbeid mellom Arbeids- og velferdsetaten og fellesorganet for den nye AFP-ordningen. Noe av dette vil det være mulig å realisere før saksbehandlingen av søknadene om ny AFP tar til i 2010, men full elektronisk informasjonsutveksling og automatiserte arbeidsprosesser vil det ta noe lengre tid å få på plass.

I forbindelse med omleggingen til den nye AFP-ordningen vil det for årskullene fra og med 1948 til og med 1953 gis tilbakevirkende omsorgsopptjening for AFP-pensjonister for ulønnet omsorg for barn før 1992 i ny AFP, på tilsvarende måte som i folketrygden for årskullene fra og med 1954 (ny opptjeningsmodell i folketrygden).

Størrelsen på AFP vil i en del tilfeller bidra til å avgjøre hvorvidt det foreligger rett til fleksibelt uttak av alderspensjon før 67 år. Godskriving av omsorgsopptjening fra før 1992 vil dermed bli et sentralt element i det samlede informasjonsgrunnlaget for en betydelig gruppe personer som vurderer å ta ut fleksibel alderspensjon allerede fra 1. januar 2011. For å sikre en god veiledning og effektiv håndtering av krav om uttak av alderspensjon, inklusive AFP-påslag, vil Arbeids- og velferdsetaten identifisere grunnlag for tilbakevirkende omsorg-

sopptjening der dette er mulig. Dette gjøres med utgangspunkt i eksisterende opplysninger i andre registre, som folkeregisteret og barnetrygdregistret. Da det på forhånd ikke er kjent for Arbeids- og velferdsetaten hvilke personer som har rett til AFP, vil det ikke være mulig å godskrive den tilbakevirkende omsorgsopptjeningen automatisk, bare tilrettelegge for godskriving. Saksforberedelsen gjennomføres for hele årskull samlet. I 2010 vil dette først og fremst være aktuelt for søkere fra årskullet 1948, men kan også være aktuelt for andre årskull i forbindelse med flytting av omsorgspoeng mellom omsorgspersoner. Direktoratet arbeider med å komme fram til de mest effektive arbeidsprosessene for å håndtere tilbakevirkende omsorgsopptjening i forbindelse med overgangen til nytt regelverk og på lengre sikt.

Når AFP i offentlig sektor fra 2011 vil være annerledes bygd opp enn AFP i privat sektor, vil veiledningen av brukerne om uttak av AFP bli noe mer krevende. Den sterkere samhandlingen med AFP-ordningen, både på fag- og IKT-siden, vil for direktoratet innebære et merarbeid som har administrative konsekvenser. Det vil blant annet være behov for en tettere oppfølging mot ordningens organer enn i dag.

7 Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget

Til oppbyggingen av loven

Forslaget til ny lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor, er inndelt i åtte kapitler:

- Kapittel 1 inneholder lovens formål og definerer enkelte grunnbegreper i loven.
- Kapittel 2 inneholder de individuelle vilkårene for rett til statstilskott til ny AFP og kravene til beregning av den nye ytelsen.
- Kapittel 3 omhandler reglene om kompensasjonstillegg til ny AFP for arbeidstakere født i årene 1944 til 1962.
- Kapittel 4 omhandler ytelsene til arbeidstakere som er tilstått AFP med virkningstidspunkt før 1. januar 2011 (gammel AFP).
- Kapittel 5 inneholder regler om administrasjon.
- Kapittel 6 angir rammene for finansiering av ytelser som omfattes av loven.
- Kapittel 7 inneholder bestemmelser om utbetaling og andre forvaltningsmessige regler.
- Kapittel 8 omhandler ikrafttredelse og overgangsregler og endringer i andre lover.

Til § 1 Formål

I *første ledd* slås fast at lovens formål er å fastlegge vilkårene for statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor. Arbeidstakere vil bare ha krav på tilskott til pensjon som er forankret i en avtale mellom landsomfattende organisasjoner av arbeidsgivere og arbeidstakere eller mellom en bedrift og en landsomfattende organisasjon av arbeidstakere.

I *andre ledd* presiseres at avtalen må omfatte alle arbeidstakere i de tilsluttede bedriftene, med unntak av arbeidstakere som etter lov eller tariffavtale har lavere aldersgrense enn 62 år. Etter dagens regler gjelder det unntak fra avtalene for arbeidstakere som på annet grunnlag er sikret like gode eller bedre ytelser (i annen pensjonskasse eller i forsikring), se § 1 i gjeldende tilskottslov. Det gjelder også andre tilpasninger i virkeområdet for avtalefestet pensjon, som er nedfelt i vedtektene for ordningene. Slike tilpasninger må det i utgangspunktet være opp til avtalepartene å foreta ut fra hensyn

knyttet til samarbeidet i arbeidslivet, og vil være aktuelle også under den nye AFP-loven. De bør i så fall tas inn i vedtektene som skal etableres etter lovforslaget § 19 (vedtektene skal godkjennes av departementet). Det er derfor tatt inn i lovforslaget at nærmere angitte grupper arbeidstakere kan unntas fra, eller inkluderes i, virkeområdet for avtalefestet pensjon etter bestemmelser i vedtektene. Det kan videre gis en nærmere definisjon av hva som menes med bedrift.

Til § 2 Definisjoner

Paragrafen definerer visse sentrale begreper som forekommer hyppig i lovteksten. Det gjelder «arbeidstaker», som defineres som enhver som arbeider i annens tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse, tilsvarende folketrygdloven § 1-8, og videre «grunnbeløpet», som defineres som grunnbeløpet i folketrygden, se folketrygdloven § 1-4. Med «inntekt» skal forstås pensjonsgivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15, det vil si lønn og annen godtgjørelse for arbeid eller oppdrag i og utenfor tjenesteforhold.

Til § 3 Hvem kapitlet gjelder for

Paragrafen avgrensar reglene om statstilskott til ny AFP til å gjelde for arbeidstakere som er født i 1944 eller senere og som tilstås avtalefestet pensjon med virkning tidligst fra 1. januar 2011.

Personer født i 1944 eller senere som er tilstått AFP før dette tidspunktet, omfattes av reglene i kapittel 4 om tilskott til AFP etter gamle regler, se merknaden til § 12. Personer som har tatt ut AFP etter gammel ordning, kan ikke gi avkall på denne ytelsen for så å gjøre krav på ytelser etter kapittel 2.

Personer født i 1943 eller tidligere har fylt 67 år før 1. januar 2011, og de yngste i dette årskullet (født desember 1943) som er tilstått gammel AFP, får alderspensjon fra folketrygden med virkning fra januar 2011.

Til § 4 Vilkår for rett til statstilskott

Paragrafen angir kravene til arbeidstakeres yrkesaktivitet og tilknytning til en bedrift som er bundet av en tariffavtale som omfatter AFP. Disse kravene må oppfylles for at arbeidstakere skal kunne få statstilskott. Vurderingen må skje på grunnlag blant annet av avtalen om pensjon og eventuelle nærmere vilkår i vedtektene.

Etter *første ledd bokstav a* kreves en pensjonsgivende inntekt på uttakstidspunktet som på årsbasis minst tilsvarer grunnbeløpet på dette tidspunktet. Videre må vedkommende ha hatt en inntekt over gjennomsnittlig grunnbeløp i året før. Det stilles identiske krav etter gjeldende lov.

Første ledd bokstav b stiller som krav at arbeidstakeren på uttakstidspunktet må være reell arbeidstaker i en AFP-bedrift. I gjeldende vedtekter presiseres dette dit hen at vedkommende må være i minst 20 prosent stilling, og at dette må være vedkommendes hovedbeskjeftigelse. Samme eller tilsvarende presiserende krav vil ventelig bli stilt i nye vedtekter, jf. merknaden under til paragrafens tredje ledd.

Første ledd bokstav c krever at arbeidstakeren må ha vært omfattet av en avtale som nevnt i § 1 i minst 7 av de siste 9 årene fram til fylte 62 år. Det skal tas hensyn til samlet tid under slike avtaler i privat sektor. Bestemmelsen er ny og erstatter dagens relativt kompliserte minstekrav til yrkesaktivitet etter fylte 50 år og til gjennomsnittsinntekt i de beste inntektsårene.

Endringen i kvalifikasjonskravet har sammenheng med at det nå etableres en felles AFP-ordning for privat sektor. Ved at arbeid i de ulike tariffområdene blir likestilt i forhold til oppfyllelse av kravet, vil dette blant annet redusere sannsynligheten for at arbeidstakere taper retten til AFP på grunn av overgang mellom ulike ordninger. I dag kan slike tap oppstå ved jobbskifter og virksomhetsoverdragelser når gammel og ny arbeidsgiver er tilsluttet forskjellige AFP-avtaler.

Det nye kravet reduserer på den ene siden kravene til yrkesaktivitet totalt, men øker på den andre siden kravet til yrkesaktivitet i bedrifter som er tilsluttet en AFP-avtale. Dette kan være ønskelig for å styrke finansieringsgrunnlaget. Krav om ansiennitetstid i AFP-ordningen vil sikre at arbeidsgiverne har bidratt til finansieringen minst i en tilsvarende periode. At kravet settes til sju av siste ni år, gir rom for en periode som arbeidssøker eller som arbeidstaker i bedrifter uten den nødvendige tariffmessige tilknytningen, uten at en mister retten til AFP.

I samråd med avtalepartene foreslås det i *andre*

ledd som en overgangsordning at kravet i første ledd bokstav c modifiseres for arbeidstakere født i årene 1944 til 1954. Kravet skal være 3 år av de siste 5 årene for arbeidstakere født i årene 1948 til 1951. Deretter økes disse tallene med ett år for hvert årskull etter 1951-kullet, slik at det kreves 4 av de siste 6 årene før fylte 62 år for arbeidstakere født i 1952 og 6 av de siste 8 årene for arbeidstakere født i 1954. Etter dette blir 1955-kullet det første som helt ut må fylle kravet om 7 års arbeid i en bedrift som er omfattet av en AFP-avtale. Som nevnt innebærer vilkåret i første ledd bokstav c en innstramming av kravene til tariffmessig tilknytning, samtidig som den enkelte arbeidstaker vil ha små muligheter til å tilpasse seg de nye kravene før de trer i kraft. Den foreslåtte opptrappingen av kravet vil sikre at man unngår urimelige rettighetstap i overgangsperioden.

Ulike presiseringer av kravene i § 4 vil kunne tas inn i vedtektene om ny AFP, jf. forslaget til § 19. Slike presiseringer av de individuelle avtalemessige vilkårene har hittil framgått av vedtektene for AFP, og i *tredje ledd* forankres dette i loven. Eksempelvis vil det som nevnt ventelig fortsatt være et krav etter vedtektene at arbeidstakeren må ha en stillingsandel på minst 20 prosent, og at arbeidsforholdet er vedkommendes hovedbeskjeftigelse. Det kan etter lovforslaget tas inn regler som modifiserer eller stiller tilleggskrav med hensyn til AFP-tilknytning. Det vil blant annet kunne være aktuelt å åpne for å ta hensyn til perioder der arbeidstakeren har vært omfattet av en avtale om AFP i offentlig sektor.

Til § 5 Krav til utforming av avtalefestet pensjon

Paragrafen fastsetter krav til utformingen av AFP-ordningen for at det skal kunne gis statstilskott.

Bokstav a fastsetter at nedre aldersgrense for å kunne ta ut avtalefestet pensjon ikke kan være lavere enn 62 år, det vil si at pensjonen tidligst kan utbetales med virkning fra måneden etter den måneden man fyller 62 år. Dette er samme aldersgrense som for AFP i dag, med den forskjell at statstilskottet i dag ytes først fra fylte 64 år, se gjeldende tilskottslov § 2 første ledd bokstav a andre ledd.

Bokstav b slår fast at man ved uttak før fylte 70 år ikke kan ta ut AFP uten samtidig å ta ut alderspensjon fra folketrygden. Minste uttaksgrad for alderspensjon fra folketrygden vil fra 1. januar 2011 være 20 prosent. AFP vil imidlertid ikke påvirkes av at man senere stanser alderspensjonen eller endrer uttaksgraden. (Tilsvarende påvirkes ikke ny AFP av en reduksjon i alderspensjonen under langvarig institusjonsopphold.) Kravet om å ta ut alderspen-

sjon innebærer dermed også at vilkåret for tidliguttak av minimum 20 prosent av alderspensjon fra folketrygden må være oppfylt for å ta ut AFP. Den livsvarige delen av AFP medregnes i vurderingen av om dette vilkåret er oppfylt, se Ot.prp. nr. 37 (2008–2009). Etter lovforslaget etableres det ingen binding mellom uttak av alderspensjon og uttak av AFP ved uttak etter fylte 70 år.

Bokstav c innebærer at AFP bare kan tas ut som ugradert ytelse, og at AFP utbetales livsvarig etter at uttaket har startet. I motsetning til alderspensjonen fra folketrygden kan altså ikke AFP graderes. Dette har en praktisk begrunnelse, i hovedsak at reglene om kronetillegg ved uttak før 67 år (såkalt tonivå-uttak) ville blitt svært kompliserte ved større fleksibilitet, se også punkt 4.1.5. I bokstav c slås det også fast at AFP etter kapittel 2 ikke avkortet mot arbeidsinntekt.

Bokstav d viser til §§ 6 og 7 og fastsetter at pensjonen må beregnes etter disse bestemmelsene for at det skal kunne gis statstilskott.

Til § 6 Grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon

Paragrafen inneholder regler om grunnlaget for beregning av ny AFP. Grunnlaget skal være summen av registrert pensjonsgivende inntekt i tidligere år, oppjustert til nivået på uttakstidspunktet under hensyn til endringene i grunnbeløpet (fra 2010: lønnsveksten), i tillegg til at arbeidstakere født i 1948 eller senere vil bli godskrevet pensjonspoeng for omsorg for barn i årene før ordningen med omsorgspoeng ble innført i 1992 (omsorgspoeng med tilbakevirkning). Det skal bare tas hensyn til inntekt opp til 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp i det enkelte år, og siste år som tas med skal være det år arbeidstakeren fylte 61 år.

Første ledd slår fast hovedprinsippet om at grunnlaget for AFP skal baseres på registrert pensjonsgivende inntekt i folketrygden. Registrerte poengtall må i den forbindelse omregnes til inntekt. Til og med 2009 vil dette være poengtall på grunnlag av arbeidsinntekt, på grunnlag av omsorgsarbeid fra og med 1992 og poengtall godskrevet personer som har hatt uførepensjon beregnet med antatte framtidige pensjonspoeng fra uføretidspunktet fram til pensjonsalderen (for personer med lang tid i utlandet kan det være gitt pensjonspoeng for bare en del av denne perioden). Slike uførepoeng blir etter hvert godskrevet som faktiske pensjonspoeng etter regler i folketrygdloven § 3-19 (i forhold til AFP vil det normalt dreie seg om personer som har hatt gradert uførepensjon og arbeidsinntekt ved siden av). Videre omfattes pensjonsopptjening etter

reglene i folketrygdloven §§ 20-4 til 20-8 slik disse bestemmelsene vil lyde fra 2010 etter endringslov 5. juni 2009 nr. 32. De registrerte poengtallene i folketrygden fram til 2009 må omregnes til inntekt ved fastsettingen av grunnlaget for avtalefestet pensjon.

Andre ledd omhandler medregningen av pensjonsopptjening for omsorgsarbeid i tidsrom før 1992 («omsorgspoeng med tilbakevirkning»). Dette er begrenset til personer født i 1948 eller senere, dvs. de årskull som fullt ut kan bli omfattet av den nye løsningen for AFP. I likhet med den tilsvarende ordningen i ny alderspensjon (se Ot.prp. nr. 37 for 2008–2009 punkt 3.6), gis det tilbakevirkende omsorgsopptjening bare ved omsorg for små barn etter reglene i folketrygdloven § 3-16 første ledd bokstav a. Rent praktisk gjennomføres ordningen ved at det for årene der vilkårene er oppfylt, medregnes minst en inntekt svarende til fire ganger gjennomsnittlig grunnbeløp (etter ordningen fra 1992 ble det godskrevet et poengtall inntil 3,00, som tilsvarer en inntekt på fire ganger grunnbeløpet). Faktisk opptjening i de samme årene vil gå til fradrag i den «garanterte» inntekten.

Tredje og fjerde ledd gir regler om oppjustering av inntekt fra tidligere år. Inntekt i de enkelte årene før 2010 oppjusteres ved hjelp av veksten i grunnbeløpet fram til 1. januar 2010. Videre oppjustering skjer i samsvar med lønnsveksten. Det samme gjelder inntekt opptjent i 2010 eller senere år. Reguleringsfaktoren skal være den samme som for regulering av pensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-18 slik denne bestemmelsen vil lyde fra 1. januar 2010.

Femte ledd fastslår at det ikke skal regnes med en høyere inntekt for noe år enn 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp i folketrygden. Dette tilsvarer grensen for opptjening for ny alderspensjon i folketrygden. Det slås videre fast at siste år for opptjening av AFP skal være det år arbeidstakeren fylte 61 år.

Til § 7 Beregning av pensjonen

Paragrafen gir reglene om beregning av ny AFP. Årlig pensjon skal utgjøre 0,314 prosent av grunnlaget etter § 6, det vil si 0,314 prosent av summen av arbeidstakerens pensjonsgivende inntekt til og med det året han eller hun fylte 61 år, se merknadene til § 6. Beløpet levealdersjusteres og justeres for uttaksalder ved hjelp av forholdstall. Forholdstallene skal være de samme som forholdstallene etter folketrygdloven § 19-7 slik den vil lyde fra 1. januar 2011. Paragrafen inneholder videre særregler om innfasingen av ny AFP for personer født i årene

1944 til 1947, regler om såkalt tonivå-uttak av AFP og om regulering av AFP under utbetaling.

Første ledd slår fast at pensjon med statstilskott må utgjøre 0,314 prosent av inntektsgrunnlaget slik det framgår av § 6. Videre angis hovedregelen om justering av pensjonen ved hjelp av forholdstall, som skal gjenspeile uttakstidspunkt og forventet levealder. I likhet med ny alderspensjon, skal ny AFP være nøytral i forhold til uttakstidspunkt (summen av utbetalt AFP blir den samme uansett alder ved uttaket). Årlig utbetalt AFP øker dermed med alderen ved uttaket. Forholdstallene skal være de samme som for alderspensjon ifølge folketrygdloven § 19-7 slik den vil lyde fra 1. januar 2011. Det slås videre fast at man ved uttak av AFP etter fylte 70 år skal legge forholdstallet ved fylte 70 år til grunn. Dette innebærer at utsettelse av uttaket etter nevnte tidspunkt ikke medfører økt årlig AFP, i motsetning til ny alderspensjon, der utsatt uttak medfører pensjonsøkning fram til fylte 75 år.

Andre ledd gir reglene om innfasing av ny AFP for årskullene 1944 til 1947. Pensjonen skal for disse årskullene utgjøre henholdsvis 10, 20, 40 og 60 prosent av fullt pensjonsbeløp etter første ledd, se i den forbindelse punkt 4.1.6.

Tredje ledd inneholder reglene om såkalt tonivå-uttak, som innebærer at AFP utbetales med et høyere beløp før fylte 67 år enn etter dette tidspunkt. Dette oppnås ved at det gis et fast kronetillegg pr. måned ved uttak før fylte 67 år. Summen av utbetalt kronetillegg fører imidlertid til en reduksjon av den livsvarige delen av pensjonen, slik at prinsippet om nøytralt uttak ivaretas. Justeringen gjennomføres ved pensjonsuttaket, slik at det som utbetales i perioden med det faste kronetillegget er den justerte livsvarige delen av pensjonen tillagt kronetillegget, som forutsettes satt til 19 200 kroner pr. år. Det vil kunne forekomme at pensjonen ikke er av en slik størrelse at den vil kunne dekke reduksjonen på grunn av kronetillegget. Kronetillegget skal da ikke tilstås. Dette slås fast avslutningsvis i leddet.

Fjerde ledd fastslår at AFP under utbetaling reguleres pr. 1. mai hvert år i samsvar med lønnsveksten. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 andre ledd, slik denne bestemmelsen vil lyde fra 1. januar 2010, skal legges til grunn. Reguleringen omfatter imidlertid ikke det faste kronetillegget etter tredje ledd. På tilsvarende måte som når det gjelder ny alderspensjon i folketrygden, skal AFP etter regulering fratrekkes 0,75 prosent. Ved uttak av AFP i månedene juni til april justeres fratrekket i forhold til uttakstidspunktet. Ved uttak i juni måned det ene året skal det ved reguleringen pr. 1. mai i det påfølgende året bare gjøres 11/12 av fullt fratrekk.

Til § 8 Forholdet til andre ytelser

Paragrafen omhandler forholdet til uførepensjon fra folketrygden og til avtalefestet pensjon i offentlig sektor og tilsvarende lov- eller avtalefestede ordninger.

AFP ytes i dag ikke i tidsrom hvor det ytes uførepensjon. For å få AFP, må man si fra seg uførepensjonen. Begge ytelsene utbetales som kjent i samme tidsperiode, det vil si fram til fylte 67 år. I *første ledd* foreslås det at denne begrensningen videreføres, slik at AFP ikke skal kunne ytes når en person har mottatt uførepensjon etter fylte 62 år. En person som ønsker å motta ny AFP, vil etter dette måtte treffe sitt valg før fylte 62 år. Valgmulighetene innskrenkes derfor i forhold til gjeldende regler. Når det gjelder personer født i årene 1944 til 1948, vil de imidlertid ikke ha hatt mulighet til å velge ny AFP da de fylte 62 år (i årene 2006 til 2010). Det foreslås derfor at denne gruppen avskjæres fra ny AFP bare dersom de har mottatt uførepensjon etter 31. desember 2010. Reglene om forholdet til uførepensjon vil ikke ha praktisk betydning for personer med full uførepensjon, siden man uansett må være i arbeid på det tidspunktet man tar ut AFP, med en inntekt som på årsbasis overstiger grunnbeløpet.

I visse tilfelle har en person en såkalt «hvilende» rett til uførepensjon mens vedkommende forsøker seg i arbeidslivet. «Hvilende» rett innebærer at vedkommende kan få tilbake uførepensjonen uten full søknadsprosedyre dersom arbeidsforsøket slår feil. I *andre ledd* foreslås at tidsrom med «hvilende» rett i henhold til folketrygdloven § 12-2 tredje ledd ikke skal regnes som tidsrom med mottak av uførepensjon ved anvendelsen av bestemmelsene i første ledd. En slik periode vil dermed kunne avsluttes ved uttak av AFP i stedet for eventuelt å gå tilbake til uførepensjon.

Det vil være behov for avklaring av forholdet til andre ytelser enn uførepensjon, men dette bør skje i sammenheng med de tilsvarende spørsmålene for fleksibel alderspensjon.

I *tredje ledd* foreslås at AFP i privat sektor heller ikke skal kunne tilstås personer som har hatt statlig eller kommunal avtalefestet pensjon etter fylte 62 år eller pensjon fra en lov- eller avtalefestet pensjonsordning som er bygd opp på samme måte som AFP i privat sektor

Til § 9 Kompensasjonstillegg

Paragrafen bestemmer at det skal ytes et kompensasjonstillegg til arbeidstakere født i årene 1944 til 1962. Tillegget skal kompensere for at disse alders-

gruppene har hatt begrensede muligheter til å tilpasse seg nye opptjeningsregler. Kompensasjonstillegget må tas ut sammen med pensjonen. Det kan med andre ord ikke behandles som en separat ytelse.

Til § 10 Referansebeløp

Paragrafen omhandler størrelse og regulering av referansebeløpene for 2010, som er utgangspunktet for fastsetting av kompensasjonstillegget til den enkelte arbeidstaker.

Første ledd angir referansebeløpene for årskullene 1948 til 1962, som er de første årskullene som helt ut omfattes av ny AFP. Referansebeløpet skal utgjøre 10 000 kroner for 2010 for arbeidstakere født i 1948. Deretter stiger referansebeløpet med 400 kroner pr. årskull til og med årskullet født i 1953, der referansebeløpet utgjør 12 000 kroner. For årskullene 1954 til 1962 reduseres referansebeløpet for hvert årskull med 10 prosent av referansebeløpet for 1953-kullet (det vil si 1200 kroner for hvert årskull). For arbeidstakere født i 1962 utgjør referansebeløpet dermed 1200 kroner.

I *andre ledd* angis referansebeløpene i «innfasingsårskullene» 1944 til 1947 til henholdsvis 840, 1 760, 3 680 og 5 760 kroner. Disse beløpene framkommer ved å redusere referansebeløpet for 1948-kullet med 400 kroner pr. årskull. Dette gir fulle referansebeløp for de aktuelle årskullene på henholdsvis 8 400, 8 800, 9 200 og 9 600 kroner. Referansebeløpet settes deretter til henholdsvis 10, 20, 40 og 60 prosent av de fulle referansebeløpene, det vil si de samme «innfasingsandeler» som er angitt i § 7 andre ledd. For enkelhets skyld tas bare sluttresultatet av disse regnestykkene inn i loven.

Tredje ledd bestemmer at referansebeløpene reguleres 1. mai hvert år, første gang 1. mai 2011, i samsvar med lønnsveksten. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 første ledd (slik bestemmelsen vil lyde fra 1. januar 2010) skal legges til grunn, det vil si den samme reguleringsfaktoren som ved regulering av pensjonsbeholdningen for beregning av alderspensjon i form av inntektspensjon.

Til § 11 Fastsetting av kompensasjonstillegget

Paragrafen omhandler fastsetting av kompensasjonstillegget etter § 9.

Ifølge *første ledd* skal kompensasjonstillegget svare til referansebeløpet etter § 10, dividert med særskilte forholdstall. Ved uttak etter fylte 70 år legges forholdstallet ved fylte 70 år til grunn, se også merknadene til § 7 første ledd. Tillegget skal li-

kevel ikke overstige halvparten av den livsvarige delen av AFP etter § 7 på uttakstidspunktet. Når AFP tas ut før fylte 67 år, blir maksimalt kompensasjonstillegg halvparten av den livsvarige delen av AFP justert for det faste kronetillegget etter § 7 tredje ledd.

Andre ledd omhandler fastsetting av kompensasjonstillegget ved uttak i månedene juni til april, dvs. mellom reguleringstidspunktene. Kompensasjonstillegget skal da svare til referansebeløpet ved siste reguleringstidspunkt, men ved neste regulering skal tillegget økes med en forholdsmessig andel av lønnsveksten mellom de to reguleringstidspunktene. Dersom AFP eksempelvis ble tatt ut i august, skal kompensasjonstillegget ved reguleringen påfølgende 1. mai økes med 3/12 av lønnsveksten. Det skal med andre ord kompenseres for antatt lønnsvekst fram til pensjonsuttaket. Bortsett fra denne justeringen, skal kompensasjonstillegg under utbetaling ikke reguleres.

Tredje ledd slår fast at forholdstallene nevnt i første ledd fastsettes det året et årskull fyller 61 år og skal være felles for kvinner og menn. Forholdstallene skal fastsettes under hensyn til tidspunktet for uttaket av AFP og forventet levealder, dvs. under ivaretagelse av prinsippet om nøytralt uttak av ytelse. I lovforslaget vises til prinsippene i folketrygdloven § 19-7 slik den vil lyde fra 1. januar 2011. Forholdstallene vil imidlertid avvike noe fra forholdstallene i folketrygden, blant annet ved at de skal normeres til 1 for hvert årskull ved fylte 62 år. Det vises i den forbindelse til Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) kapittel 5, særlig punkt 5.4, der forholdstallene i folketrygden omtales.

Til § 12 Hvem kapitlet gjelder for

Paragrafen avgrensar reglene om statstilskott til AFP etter gamle regler til å gjelde for arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon med virkningstidspunkt før 1. januar 2011. Dette er personer som tar ut AFP etter reglene i gjeldende tilskottlov, inkludert de som har ytelse fra en såkalt tilknyttet avtalefestet pensjonsordning etter gjeldende tilskottlov § 2 første ledd bokstav a andre ledd. Da AFP tidligst gis med virkning fra måneden etter den måneden man fyller 62 år, innebærer dette at personer født i november 1948 er de yngste som vil kunne være omfattet av kapittel 4.

Ettersom den nye AFP-tilskottsloven foreslås å tre i kraft 1. januar 2010 for å legge til rette for at det kan treffes vedtak etter loven i 2010, presiseres i § 12 at kapittel 4 gjelder utbetaling av AFP etter gamle regler fra 1. januar 2011. Tilståelser av pensjon med virkningstidspunkt i 2010 vil skje etter

den gamle loven, som foreslås opphevet fra 1. januar 2011. Ny og gammel lov vil dermed gjelde side om side i 2010, men ny lov omfatter bare utbetalinger etter utløpet av dette året og omvendt. Personer som er født i 1943 eller tidligere, går over på alderspensjon senest i januar 2011. De omfattes dermed ikke av kapittel 4.

Personer som tar ut AFP med virkning tidligst fra 1. januar 2011, omfattes av kapittel 2, se nærmere merknaden til § 3.

Til § 13 Tilskottsperiode

Paragrafen fastslår at statstilskott til arbeidstakere med avtalefestet pensjon ytes fra og med måneden etter den måneden arbeidstakeren har fylt 64 år og til og med den måneden arbeidstakeren fyller 67 år.

Lovteknisk er bestemmelsen noe annerledes utformet enn i gjeldende tilskottslov: I gjeldende tilskottslov gis det tilskott til avtalefestet pensjon, men avtalefestet pensjon defineres som ordninger med pensjonsalder på 64 år. Ytelser mellom fylte 62 og 64 år regnes i dag som utbetalt fra en tilknyttet avtalefestet pensjonsordning, som det ikke gis statstilskott til. Det praktiske resultatet av § 13 er dermed det samme som etter gjeldende tilskottslov.

Til § 14 Pensjonen

Første ledd fastslår at pensjonen – som i dag – skal bestå av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller sært tillegg. Pensjonen skal tilsvare ugradert uførepensjon beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 3. Dette medfører blant annet medregning av antatt framtidig trygdetid og framtidige pensjonspoeng etter samme regler som gjelder for uførepensjon.

Etter gjeldende regler gjelder det visse unntak i forhold til beregningsreglene for uførepensjon. Disse unntakene videreføres. For det første gjelder dette regelen om at det ikke skal gis poengtillegg etter bestemmelsen i § 7-3 nr. 3 i tidligere folketrygdlov 17. juni 1966 nr. 12. Regelen om poengtillegg i folketrygdloven ble opphevet 1. april 1984. Regelen gjaldt bare for ektefeller som begge hadde folketrygdpensjon pr. 31. mars 1984. Dersom en av ektefellene som har poengtillegg i dag (i så fall til gradert uførepensjon) tar ut AFP, vil poengtillegget falle bort, og det vil, etter de overgangsreglene som ble gitt da regelen ble opphevet, heller ikke gjenopplives når vedkommende senere får alderspensjon fra folketrygden.

Videre skal beregningen av AFP skje uten at det tas hensyn til eventuell avdød ektefelles trygdetid

eller poengopptjening – beregningen skal med andre ord foretas på grunnlag utelukkende av arbeidstakerens egne perioder som medlem i folketrygden og vedkommendes egne pensjonspoeng i folketrygden. Når det gjelder forsørgingstillegg, skal dette begrenses til tillegg for forsørging av ektefelle som har fylt 60 år.

Andre ledd viderefører regelen om at pensjonen, inkludert vedtektsfestede tillegg (AFP-tillegget), ikke kan overstige 70 prosent av tidligere inntekt. Bakgrunnen for regelen er at det ikke bør legges opp til et system som innebærer at man under visse forutsetninger kan øke sin inntekt ved å avstå fra arbeid, se Ot.prp. nr. 79 (1996–1997). Begrepet «tidligere inntekt» forutsettes som i dag definert i forskrift. Ifølge denne forskriften er tidligere inntekt gjennomsnittlig inntekt i de tre beste av de siste fem årene forut for året før pensjoneringsåret, avrundet opp til nærmeste 1000 kroner. Inntekten for det enkelte år oppjusteres ved hjelp av gjennomsnittlig grunnbeløp i det enkelte år. Det skal regnes med inntekt opp til 12 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp. Omsorgspoeng etter folketrygdloven § 3-16 og poengtall etter folketrygdloven § 3-19 omregnes til inntekt.

Til § 15 Forholdet til arbeidsinntekt

Paragrafen viderefører bestemmelsen i gjeldende tilskottslov § 2 første ledd bokstav d om pro rata avkorting av AFP mot arbeidsinntekt og om etteroppgjør dersom ytelsen er gitt med for høyt eller for lavt beløp. Pensjonen skal reduseres med samme prosent som arbeidsinntekten utgjør av tidligere inntekt. «Tidligere inntekt» vil bli definert i forskrift, se merknaden til § 14 andre ledd.

Til § 16 Forholdet til ytelser fra folketrygden mv.

Første ledd regulerer forholdet til ytelser fra folketrygden og tilsvare § 2 første ledd bokstav f i gjeldende tilskottslov. AFP etter gamle regler kan ikke gis i perioder der det mottas ytelser fra folketrygden som regnet opp i leddet. Ifølge forskrift gitt i medhold av gjeldende lov, kan en person som velger en av de oppregnede ytelsene ikke senere gå over på AFP. Dette forutsettes videreført også etter 2010.

Ytelsene rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad er i lovforslaget erstattet med den nye ytelsen arbeidsavklaringspenger, jf. Ot.prp. nr. 4 (2008–2009). Bestemmelsen forutsettes imidlertid gitt anvendelse for personer som etter overgangsbestemmelser mottar reha-

biliteringspenger, attføringspenger eller tidsbegrenset uførestønad. Dette kan mest hensiktsmessig reguleres i forskrift, jf. lovforslaget § 30 bokstav d.

Alderspensjon fra folketrygden kan på visse vilkår tas ut før fylte 67 år med virkning fra 1. januar 2011. Før dette tidspunkt er samtidig rett til avtalefestet pensjon og alderspensjon fra folketrygden ikke mulig. I lovforslaget slås det fast at avtalefestet pensjon etter gamle regler faller bort i tidsrom det tas ut (fleksibel) alderspensjon fra folketrygden. Dette hindrer at man kan oppnå «dobbel» pensjonsytelse. Lovforslaget vil også medføre at personer med avtalefestet pensjon etter gamle regler normalt vil gå over på alderspensjon fra folketrygden ved fylte 67 år, som i dag.

I *andre ledd* foreslås – i tråd med gjeldende ordning – at avtalefestet pensjon etter gamle regler skal settes ned ved institusjonsopphold, inkludert fengselsopphold, i tråd med reglene i folketrygdloven §§ 3-27 til 3-29. I den forbindelse nevnes at reglene om reduksjon ved institusjonsopphold ikke videreføres i forhold til ny AFP.

Til § 17 Avgjørelsesmyndighet mv.

Paragrafen omhandler avgjørelsesmyndighet mv. ved behandlingen av saker om avtalefestet pensjon. I det vesentlige tilsvarende paragrafen gjeldende tilskottslov § 3, men det foreslås en mer uttømmende regulering av disse spørsmålene.

Når det gjelder avgjørelser om rett til pensjon, har bestemmelsene i paragrafen først og fremst betydning for saker om AFP etter nye regler, etter som pensjoner etter kapittel 4 vil bli tilstått etter reglene i gjeldende tilskottslov. Det vil imidlertid også i 2011 og senere år også bli truffet nye avgjørelser for pensjonister med pensjon etter gamle regler. Dette vil gjelde overgangen til pensjon med statstilskott for pensjonister som ikke har fylt 64 år når den nye loven trer i kraft (arbeidstakere født i 1947 og 1948), tilståelse eller bortfall av tillegg for forsørget ektefelle og endringer i pensjonsgrad som følge av endringer i arbeidsinntekt.

Første ledd slår fast at saker som gjelder de individuelle avtalemessige vilkår for pensjon skal behandles av det eller de administrative organer partene skal opprette i henhold til § 18. Dette er for det første spørsmål knyttet til om den aktuelle gruppen arbeidstakere eller den aktuelle bedriften har den nødvendige tilknytning til avtalen om AFP, se § 1. Videre omfattes de individuelle kravene til arbeidstakeren slik de framgår av § 4 med eventuelle suppleringer i vedtektene, og også spørsmålet om vedkommende har mottatt avtalefestet pensjon i offentlig

lig sektor eller fra tilsvarende ordning, jf. lovforslaget § 8 tredje ledd og merknadene til denne bestemmelsen. Leddet innebærer til slutt at det skal være et administrativt klageorgan, som kan være organets styre eller et organ som utpekes av styret. Klagefrist og eventuelle nærmere regler om klagebehandling forutsettes gitt i vedtektene. Organene etter lovforslaget § 18 omfattes ikke av forvaltningsloven, og det bør derfor gis nærmere regler om klage.

Etter *andre ledd* avgjøres de øvrige spørsmål om rett til AFP og kompensasjonstillegg av Arbeids- og velferdsetaten, slik ordningen er også etter gjeldende regler. For AFP etter nye regler, vil dette vedtaket dreie seg om beregning av pensjonen og kompensasjonstillegget, samt påse at det samtidig tilstås alderspensjon og avgjøre hvorvidt vilkårene for dette er oppfylt. Videre skal etaten ta standpunkt til om vilkårene i § 8 første og andre ledd om ikke-mottak av uførepensjon er oppfylt. Da beregningen av AFP er nært knyttet opp mot datagrunnlaget for beregning av inntektspensjonen i folketrygden, er det hensiktsmessig at Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for beregning av ytelsen. I forhold til AFP etter gamle regler vil Arbeids- og velferdsetaten også ha oppfølging av bestemmelsene om forholdet til arbeidsinntekt og ytelser fra folketrygden.

Også Arbeids- og velferdsetatens avgjørelse skal kunne påklages til overordnet organ etter reglene i folketrygdloven § 21-12, og deretter til Trygderetten etter de vanlige reglene i loven om anke til Trygderetten. Derved sikres en betryggende saksbehandling i ankeomgangen. Trygderetten skal ikke behandle saker som gjelder de individuelle avtalemessige vilkårene om arbeid i avtalebundet bedrift mv. Tvister på dette området behandles av avtalepartenes organer som angitt i paragrafens første ledd. De foreslåtte reglene er i samsvar med dagens ordning. AFP-avgjørelsene er ikke avgjørelser etter folketrygdloven, og det må også her gis egne regler.

Etter *tredje ledd* skal Arbeids- og velferdsetaten som i dag utføre administrative oppgaver knyttet til avtalefestet pensjon for så vidt gjelder utbetaling av pensjoner, utarbeidelse av statistikk og liknende. Arbeids- og velferdsetaten skal videre utbetale eventuelle tillegg til AFP som vil kunne følge av avtaler mellom partene. Som kjent utbetaler etaten det såkalte AFP-tillegget til pensjon etter dagens regler, og det vil kunne avtales tillegg også til AFP etter nye regler.

I *fjerde ledd* presiseres at saker om AFP ikke skal kunne bringes inn for domstolene før klage eller ankeordningene etter paragrafen er nyttet fullt

ut. Dette er prinsippet i trygdesaker, og det synes naturlig å overføre denne begrensningen i adgangen til domstolsprøving også til avtalefestet pensjon. Spørsmålet er ikke regulert i gjeldende tilskottslov.

Etter *femte ledd* skal utgiftene ved Arbeids- og velferdsetatens arbeid med AFP dekkes av staten. Det samme gjelder utgiftene ved Trygderettens arbeid med ankesakene. Dette tilsvarer gjeldende tilskottslov.

Til § 18 Administrasjon – avtalemessige spørsmål og forvaltning av midler

Paragrafen omhandler avtalepartenes egne organer for administrasjon av avtalefestet pensjon.

Første ledd slår fast at partene i de ulike avtalene om AFP skal etablere et felles organ for alle de berørte tariffområdene, og at dette organet skal ha et felles styre. Organet skal blant annet behandle spørsmålet om arbeidstakerne fyller de avtalemessige vilkårene for avtalefestet pensjon og sørge for innkreving og forvaltning av innbetalte premier, se også §§ 17 og 21 og merknadene til disse paragrafene. Organet skal være et eget rettssubjekt som bare hefter for egne forpliktelser. Innbetalte premier og det fond som bygges opp vil dermed være skilt fra avtalepartenes økonomi. Reglene tilsvarer for så vidt gjeldende regler, se tilskottsloven § 3, men det understrekes at det nå vil dreie seg om en felles løsning.

I *andre ledd* slås fast at organet skal ha statsautorisert revisor og aktuar, og at disse skal ha tilgang til alle opplysninger som er nødvendige for utførelsen av arbeidet.

Tredje ledd innebærer at de eksisterende organene for de tre tariffområdene med avtalefestet pensjon videreføres med sikte på saksbehandling og premieinnbetaling for AFP etter gamle regler. Partene i de ulike tariffavtalene kan imidlertid bli enige om helt eller delvis å integrere behandlingen av spørsmål knyttet til AFP etter gamle regler i det nye fellesorganet etter første ledd. I den utstrekning disse gamle organene opprettholdes, vil de kunne avvikles etter at overgangsordningen med avtalefestet pensjon etter gamle regler er faset ut.

I *fjerde ledd* presiseres at det felles organet kan overlate oppgaver til andre i samsvar med bestemmelser i vedtektene.

Til § 19 Vedtekter

Paragrafen fastsetter at AFP-ordningene skal ha vedtekter, og statstilskott skal ikke utbetales til arbeidstakerne før vedtektene er godkjent av departe-

mentet. Også endringer i vedtektene forutsettes godkjent av departementet.

I *første ledd* bestemmes det at vedtektene for avtalefestet pensjon etter kapittel 2 skal være felles for alle avtaler om avtalefestet pensjon som nevnt i § 1. Dette må ses i sammenheng med at ny AFP skal administreres av et felles organ, se § 18 første ledd.

Av *andre ledd* framgår det at de vedtektene som er etablert for dagens AFP-ordninger i medhold av gjeldende tilskottslov, videreføres for avtalefestet pensjon etter kapittel 4 (gamle regler). Det må imidlertid gjøres visse tilpassinger i vedtektene i tråd med ny tilskottslov, herunder at AFP etter gamle regler bare gis til personer som tar ut avtalefestet pensjon med virkningstidspunkt før 1. januar 2011. Tilpasningene må godkjennes av departementet for at det fortsatt skal kunne gis statstilskott fra 2011. Gjeldende vedtekter vil etter lovforslaget eventuelt kunne innarbeides i de nye vedtektene dersom dette finnes hensiktsmessig.

Til § 20 Premie fra arbeidsgivere

Første ledd slår fast at arbeidsgivere som omfattes av en avtale om AFP skal innbetale en premie til dekning av arbeidsgivernes andel av utgiftene til pensjon for arbeidstakere som benytter seg av ordningen. Dette gjelder utgiftene til AFP etter nye regler så vel som utgiftene for dem som har pensjon etter gamle regler.

I *andre ledd* presiseres at premieinnbetalingen som relaterer seg til pensjon etter gamle regler må holdes atskilt fra innbetalingene til ny AFP. Når det gjelder innbetalingene til gammel AFP, er det videre nødvendig å skille mellom de ulike avtaleområdene, idet finansieringen har vært svært ulikt lagt opp. Dersom partene i de ulike avtalene om avtalefestet pensjon er enige om dette, er det imidlertid i lovforslaget åpnet for at finansieringen av pensjonsutgiftene etter kapittel 4 integreres i fastsettingen og innkrevingen av premie etter § 21 for pensjon etter kapittel 2. Ettersom det i overgangsperioden kan oppstå skjevheter i belastningen for den enkelte bedrift, åpnes det også for å bestemme at det ved utskrivning av premie til dekning av utgifter etter kapittel 2 skal tas hensyn til om bedriften også betaler egenandel knyttet til pensjon etter kapittel 4. Vedtektene skal kunne gi nærmere regler om premieberegning og samordning av premie.

Det vises ellers til merknadene til §§ 21 og 22.

Til § 21 Premie til dekning av pensjonsutgiftene etter kapittel 2

I *første ledd* presiseres innledningsvis at ny AFP (kapittel 2 i loven) skal ha en felles finansiering. Arbeidsgivere fra de berørte avtaleområdene skal foreta sine innbetalinger til en felles kasse etter en felles premiesats, som skal fastsettes av styret for ny AFP (se merknadene til § 18) som en prosentandel av lønnsutgiftene i bedriften. Lønnsutbetalinger til arbeidstakere for kalenderår etter det året de fylte 61 skal det ikke betales premie av, idet disse utbetalingene ikke fører til opptjening av AFP. Som det går fram av forslaget til § 6 femte ledd, skal ny AFP bare beregnes på grunnlag av inntekt til og med det år man fyller 61 år. Det skal videre bare betales premie av den del av årslønnen som ligger mellom 1 og 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnløp.

Ifølge *andre ledd* skal premien fastsettes slik at den er tilstrekkelig til å dekke løpende utgifter og dessuten gi grunnlag for å bygge opp et pensjonsfond som kan bidra til å dekke framtidige pensjonsforpliktelser ved eventuelt opphør av avtalene om AFP. Innføringen av AFP som et livsvarig påslag på ytelsene fra folketrygden gjør det i økt grad ønskelig med fondsopplegg. Det vil være aktuelt å utbetale AFP i svært lang tid etter et eventuelt opphør av avtalene.

På den andre siden bygger avtalen mellom partene i 2008 på at samtidig finansiering av gammel og ny ordning gjør det nødvendig med tilpasninger over tid og en evaluering etter at overgangsperioden er utløpt, og avtalene om avtalefestet pensjon innebærer også en implisitt forpliktelse for arbeidsgiverne til fortsatt premiebetaling så lenge dette er nødvendig for å dekke arbeidsgivernes andel av pensjonsutgiftene etter avtalenes eventuelle opphør. I lovforslaget er dette formulert slik at pensjonsfondet, sammen med arbeidsgivernes erkjente plikt til fortsatt premiebetaling, skal gi tilstrekkelig sikkerhet.

Som forventede framtidige forpliktelser skal regnes både pensjonsutbetalinger til arbeidstakere som er tilstått avtalefestet pensjon og mulige pensjonsutbetalinger til arbeidstakere som ikke er tilstått pensjon, men som fyller vilkårene, det vil blant annet si kravet til alder over 62 år. Medregningen av mulige forpliktelser til personer som fyller vilkårene, må ses på bakgrunn av at et forventet/varslet opphør av avtalene vil ha som virkning at disse vil forsøke å sikre seg avtalefestet pensjon før ordningen avvikles. Behovet for sikring av forpliktelser vil dermed bli undervurdert dersom det på et hvert tidspunkt bare ble tatt hensyn til pensjonsforpliktelse

ser tilknyttet personer som allerede er tilstått avtalefestet pensjon.

Etter *tredje ledd* skal styret for ny AFP avgjøre plasseringen av fondsmidlene.

Til § 22 Premie til dekning av pensjonsutgifter etter kapittel 4

Hovedprinsippet etter paragrafen er at finansieringen av AFP etter gamle regler skal skje gjennom videreføring av de finansieringskilder som gjaldt da ytelsene ble tilstått, i 2010 eller tidligere. Ulikhetene på de aktuelle avtaleområdene blir dermed opprettholdt for pensjon etter de tidligere reglene. De gamle ordningene for arbeidsgiverfinansieringen avvikles gradvis etter hvert som disse pensjonistene fyller 67 år og går over på alderspensjon fra folketrygden. Etter 2015 vil det ikke lenger være pensjonister med gammel AFP, og det vil følgelig heller ikke være behov for finansieringsordningene knyttet til de gamle reglene.

Første og andre ledd retter seg i realiteten mot avtalefestet pensjon etter avtalen mellom LO og NHO, selv om bestemmelsene er nøytralt utformet. Det gis anvisning både på en premie pålagt alle arbeidsgivere som er omfattet av vedkommende avtale og på en såkalt «egenandel» på 25 prosent av pensjonsutgiftene for arbeidsgiveren der pensjonisten hadde sitt siste arbeidsforhold. Videre blir det presisert at fond etablert i henhold til § 4 i den tidligere AFP-loven skal anses å knytte seg utelukkende til AFP etter gamle regler. Fondsopplegg mv. skal vurderes på bakgrunn av at pensjonsutgiftene etter gamle regler i sin helhet vil være bortfalt ved utløpet av 2015. I realiteten vil arbeidsgivernes del av utgiftene til gammel AFP avta betydelig i løpet av 2011 og 2012, idet årskullene 1947 og 1948 i løpet av disse årene går over fra full til delvis arbeidsgiverfinansiering, idet disse pensjonistene suksessivt fyller 64 år og får krav på tilskott fra staten til dekning av 40 prosent av pensjonsutgiftene.

Tredje ledd omhandler finansieringsformene for gammel AFP i de to øvrige avtaleområdene med AFP. Det foreskrives at finansieringen alternativt kan skje ved en premie pålagt den som var arbeidsgiver da pensjonisten tok ut AFP, og at fondsopplegg kan erstattes med avgivelse av tilfredsstillende garantierklæringer.

Til § 23 Statstilskott

Paragrafen omhandler statstilskottet til pensjonistene, som ifølge *første ledd* skal utgjøre 1/3 av pensjonsutgiftene ved ny AFP, og som hittil 40 prosent av pensjonsutgiftene for pensjonistene med gam-

mel AFP. Forskjellen må blant annet ses på bakgrunn av at statstilskottet til gammel AFP bare gjelder perioden mellom fylte 64 og 67 år, se § 13 med merknader, mens statstilskottet til ny AFP gis allerede fra fylte 62 år og livet ut.

Det er for øvrig en grunnleggende forutsetning for finansieringen av ny AFP at utgiftfordelingen mellom arbeidsgiverne og staten ikke skal endres i forhold til gjeldende ordning. Det er i den forbindelse en rekke elementer som må tas i betraktning. Statens bidrag til AFP har vært sammensatt. I tillegg til tilskottet til arbeidstakernes pensjon, er det godskrevet opptjening i folketrygden for årene med AFP etter de samme reglene som for personer som har hatt uførepensjon, slik at uttaket av AFP i utgangspunktet ikke har medført tap i form av alderspensjon. Videre har uttak av AFP utløst skattemessige fordeler.

Andre ledd slår fast at utgiftene til kompensasjonstillegget bæres av staten.

Til § 24 Tilsyn

Etableringen av AFP som et livsvarig påslag på alderspensjon og med en felles finansiering for de aktuelle avtaleområdene bringer en ny langsiktighet og bredde inn i bildet. Det er et klart behov for et betryggende tilsyn med ordningen, og det vil bli vurdert ulike tilsynsløsninger. I lovforslaget er det foreløpig innarbeidet at departementet skal gi regler om tilsyn med fellesorganet og forvaltningen av innbetalte midler.

Til § 25 Virkningstidspunkt for avtalefestet pensjon

Paragrafen bestemmer at avtalefestet pensjon etter kapitlene 2 og 4 og kompensasjonstillegg etter lovens kapittel 3 tidligst ytes fra og med måneden etter den måneden da kravet om ytelsene ble satt fram. Bestemmelsen om virkningstidspunkt for avtalefestet pensjon svarer til hva som er foreslått å gjelde for alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19 og 20, se Ot.prp. nr. 106 (2008–2009) punkt 7.3 og forslaget til endringer i folketrygdloven § 22-13 fjerde ledd bokstav c.

Til § 26 Utbetaling av avtalefestet pensjon i utlandet

Paragrafen gir regler for eksport av pensjon, det vil si utbetaling til personer bosatt i utlandet.

I *første ledd* slås fast at pensjon etter kapittel 2 og kompensasjonstillegg etter kapittel 3 skal utbetales i utlandet uten begrensninger. AFP etter kapittel 2 er i sin helhet egenopptjent og bygges på til-

svarende grunnlag som inntekstpensjon etter folketrygdloven kapittel 20 slik kapitlet vil lyde fra 1. januar 2010. AFP etter kapittel 2 bør derfor følge utbetalingsreglene for inntekstpensjon, det vil si at den eksporteres fritt. Kompensasjonstillegget etter kapittel 3 gis derimot etter hovedregelen med samme beløp til alle, uansett tidligere inntekt. Dette kunne tilsi en avkorting ved utbetaling i utlandet tilsvarende reglene for eksport av garantipensjon etter folketrygdloven § 20-10 slik denne vil lyde fra 1. januar 2010, eller dagens regler om eksport av grunnpensjon. Kompensasjonstillegget er imidlertid et tillegg til en inntektsbasert ytelse, og skal dessuten ikke i noe tilfelle overstige halvparten av pensjonen. Det antas derfor ikke tilstrekkelig grunn til ytterligere avkorting, se i den forbindelse punkt 4.2.

Etter *andre ledd* skal AFP etter kapittel 4 (gamle regler) følge eksportreglene i folketrygdloven § 19-3. Ytelsen er sammensatt på samme måte som alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19, med grunnpensjon, særtillegg og tilleggspensjon. AFP i form av tilleggspensjon vil dermed alltid kunne utbetales i utlandet. Det samme gjelder grunnpensjonsdelen, forutsatt at pensjonisten har minst 20 års botid i Norge i yrkesaktiv alder. I motsatt fall utbetales bare grunnpensjon og eventuelt særtillegg for det antall botidsår som svarer til det antall poengår som tilleggspensjonen ytes etter.

Til § 27 Tilbakekreving av feilutbetalinger

Første ledd gir folketrygdloven § 22-15 om tilbakekreving etter feilaktig utbetaling tilsvarende anvendelse ved feilutbetalt avtalefestet pensjon. Dette innebærer at en feilutbetaling som hovedregel kan kreves tilbake dersom mottakeren eller en representant for mottakeren forsto eller burde ha forstått at utbetalingen skyldtes en feil. Videre vil feilutbetalinger kunne innkreves ved trekk i framtidige pensjonsutbetalinger og vedtak om tilbakekreving av feilaktig utbetalt pensjon er tvangsgrunnlag for utlegg, slik at tvangsinnndriving kan skje direkte for namsmannen uten å gå veien om søksmål. Folketrygdloven § 22-15 omfatter enhver utbetaling som Arbeids- og velferdsetaten har foretatt til noen som ikke hadde krav på den, også utbetalinger av AFP. Strengt tatt er derfor § 27 i lovforslaget i en viss forstand overflødig.

Avgjørelser om AFP bygger blant annet på opplysninger fra arbeidstakerens arbeidsgiver. Der som arbeidsgiveren gir feilaktig opplysninger, eller eventuelt unnlater å rette feilaktige opplysninger som arbeidstakeren har gitt, kan dette føre til at AFP blir tilstått på feilaktig grunnlag. Det kan være

noe usikkert om arbeidsgiveren i disse tilfellene kan sies å opptre på vegne av arbeidstakeren, hvilket ville ha medført at tilbakebetalingskrav også kunne rettes mot arbeidsgiveren dersom vedkommende har opptrådt uaktsomt eller forsettlig i relasjon til feilen. For å klargjøre at krav kan rettes mot en uaktsom arbeidsgiver, foreslås tatt inn direkte bestemmelse om at arbeidsgiver i denne sammenheng anses å opptre på vegne av arbeidstakeren.

I *andre ledd* presiseres at feilutbetalt AFP kan trekkes i avtalefestet pensjon og i alderspensjon fra folketrygden. Når det gjelder alderspensjon, antas at dette i og for seg følger av at folketrygdloven § 22-15 gis anvendelse, men det vil kunne oppstå tvil fordi det dreier seg om ytelsener under forskjellige lover. I leddet presiseres det også at avregning av for meget utbetalt AFP etter § 15 kan foretas ved trekk i de samme ytelsene. Dette er en objektiv avregningsregel, slik at reglene i folketrygdloven § 22-15 ikke i noe tilfelle får anvendelse.

Til § 28 Tvangsgrunnlag for utlegg

Bestemmelsen svarer til gjeldende lov § 4 tredje ledd og bestemmer at vedtak om innbetaling av premie fra arbeidsgivere etter §§ 20 til 22 er tvangsgrunnlag for utlegg. Dette innebærer at tvangsinnføring av skyldig premie kan fremmes direkte for namsmannen uten å gå veien om søksmål. Innkrevingen foretas av fellesorganet etter § 18.

Bestemmelsen vil gi tvangsgrunnlag også for renter og utenomrettslige inndrivingskostnader, jf tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav e.

Til § 29 Taushetsplikt

I *første ledd* presiseres at de ansatte i de organer som er nevnt i § 18 har taushetsplikt etter de samme regler som i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd, det vil si en svært omfattende taushetsplikt.

I *andre ledd* gjøres det klart at disse organenes taushetsplikt og taushetsplikten som påhviler Arbeids- og velferdsetaten ikke skal være til hinder for at det utveksles opplysninger mellom disse instansene i den utstrekning det er nødvendig for å fremme oppgaver etter AFP-tilskottsloven. Organene kan herunder gis tilgang til opplysninger fra Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, hvilket vil være nødvendig i forbindelse med fastsetting av premien fra arbeidsgiverne.

Tredje ledd gir Arbeids- og velferdsetaten hjemmel til å gi inntektsopplysninger til andre pensjonsordninger uten hinder av taushetsplikt i forbindelse med etteroppgjør etter § 15. Dette gjelder AFP et-

ter gamle regler og må ses i sammenheng med at endringer i AFP kan ha betydning for utbetalinger fra andre pensjonsordninger.

Til § 30 Forskrifter

Paragrafen gir departementet hjemmel til å gi forskrifter til utfylling av loven. Bokstavene a til d angir de mest aktuelle områdene for forskriftsregulering.

Til § 31 Ikrafttredelse og overgangsregler

Etter paragrafens *første ledd* trer loven i kraft 1. januar 2010. Dette tar først og fremst sikte på å etablere grunnlag for behandling av krav om ny AFP, som må starte opp relativt tidlig i 2010. Bestemmelsene i kapitlene 2 til 4 om pensjoner får imidlertid etter sin egen ordlyd bare anvendelse fra 1. januar 2011.

Forholdstall som angitt i § 7 første ledd og § 11 første ledd for årskullene 1944 til 1949 skal fastsettes i 2010, men fastsettelsen er knyttet til folketrygdloven § 19-7, som først trer i kraft 1. januar 2011, se lov 5. juni 2009 nr. 32 avsnitt II tredje ledd. Det bør derfor presiseres i overgangsbestemmelsene at den nevnte paragrafen i folketrygdloven skal legges til grunn, se *andre ledd*.

Etter *tredje ledd* blir lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon opphevet fra 1. januar 2011, men bestemmelsene i loven skal legges til grunn ved tilståelsen av pensjoner i 2010. Fra 1. januar 2011 skal disse pensjonene ytes etter kapittel 4 i loven her.

Fjerde til sjette ledd angir ikrafttredelsestidspunkt for endringene i folketrygdloven og skatteloven, se § 32 med merknader.

Til § 32 Endringer i andre lover

Paragrafen inneholder forslag til enkelte endringer i øvrig lovgivning som følge av den nye AFP-tilskottsloven.

Til nr. 1. Lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven)

Til § 3-13 nytt nr. 8

Fellesorganet etter § 18 er blant annet tillagt oppgaven med å fastsette premien som arbeidsgiverne skal betale, og skal også kontrollere om den enkelte arbeidstaker fyller de individuelle tariffmessige vilkår for pensjon. Lovforslaget innebærer at det etableres elektronisk tilgang til skatteetatens lønns-

og trekkoppgaverregister for å muliggjøre utførelsen av disse oppgavene. Adgangen er begrenset til opplysninger om arbeidstakere hos arbeidsgivere som er omfattet av en AFP-avtale. Opplysningene skal bare kunne brukes av den som trenger opplysningene, og bare til det formålet de er innhentet for. Taushetsplikten etter ligningsloven § 3-13 skal gjelde for fellesorganet i relasjon til opplysningene, som også er underlagt personopplysningslovens regler om behandling og oppbevaring av opplysningene.

Til nr. 2. Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

Til § 3-19 sjette ledd

Bestemmelsen slår i dag fast at personer med avtalefestet pensjon (fra 62 år) får godskrevet pensjonspoeng i folketrygden etter samme regler som gjelder for uførepensjonister, gitt at disse personene fyller vilkårene for statstilskott.

Bestemmelsen avgrenses til personer som får avtalefestet pensjon etter gamle regler, det vil si personer som omfattes av AFP-tilskottsloven § 12. Det skal ikke godskrives pensjonspoeng for personer som mottar avtalefestet pensjon etter nye regler. Endringen trer i kraft 1. januar 2011, samtidig med ny tilskottslov.

Til nr. 3. Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

Til § 2-30 første ledd

Det tilføyes en ny bokstav o i bestemmelsen for å gjøre det klart at det ikke skal betales skatt av den inntekt eller formue som forvaltes av det felles organet for avtalefestet pensjon. Dette er situasjonen også i dag, og forslaget innebærer at unntaket fra skatteplikt formaliseres.

Til §§ 5-15 og 17-1

Bestemmelsene omhandler skattefordeler for 62- og 63-åringer som mottar AFP.

Reglene er i dag utformet slik at personer født i 1947 eller tidligere omfattes av skattebegrensingsregelen (§ 17-1) og kan motta AFP-tillegget fra LO/NHO-ordningen skattefritt (§ 5-15). Fordi ny AFP innføres fra 2011, vil også personer født i 1948 som tar ut pensjon i 2010 omfattes av dagens AFP-ordning. Årstallet 1947 erstattes derfor med 1948, slik at samme skatteregler vil gjelde alle AFP-mottakere i 2010. Endringen trer i kraft straks, med virkning fra inntektsåret 2010.

Det vises til at det i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) ble varslet at Regjeringen tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med en nærmere vurdering av i hvilken grad omleggingen av pensjonssystemet krever endringer i skattereglene. Etter dette vil det fremmes forslag om endringer i skatteloven fra 2011, herunder forslag om at kompensasjonstillegget skal være skattefritt.

Til nr. 4. Lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon)

Til § 19-18

I folketrygdloven § 19-9 gjelder i dag en bestemmelse om at tilleggspensjonen mellom 67 og 70 år til tidligere AFP-mottakere beregnes på grunnlag av samme egenopptjente pensjonspoeng som AFP. Bestemmelsen flyttes til § 19-18 gjennom endringsloven til folketrygdloven (ny alderspensjon).

Første ledd første punktum om at pensjonen for tidligere AFP-mottakere først omregnes ved 70 år, avgrenses til personer født i 1942 eller tidligere. Dette skyldes at personer født i 1943 eller senere omfattes av fleksibel alderspensjon fra 2011, se merknad til tredje ledd. I *første ledd andre punktum* endres henvisningen til folketrygdloven fra § 3-23 andre ledd til § 3-23. Dette skyldes at § 3-23 foreslås endret gjennom Ot.prp. nr. 106 (2008–2009).

Andre ledd er uendret. Det vises samtidig til at omregningen ved 70 år må foretas etter nye prinsipper som følge av ny regulering av alderspensjon under utbetaling. Departementet gir forskrifter om omregning for personer født i 1942 eller tidligere etter overgangsbestemmelser, se endringslov til folketrygdloven 5. juni 2009 nr. 32 avsnitt II niende ledd.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi regler om beregningsgrunnlaget for alderspensjon til personer født i 1943 eller senere som har hatt avtalefestet pensjon etter gamle regler. Dette omfatter alle tidligere AFP-pensjonister i 1943-kullet, samt de i årskullene 1944 til 1948 som tar ut avtalefestet pensjon med virkningstidspunkt før 1. januar 2011. Etter folketrygdloven § 3-19 jf. § 3-14 vil AFP-pensjonister ha en ubetinget rett til å få de antatte framtidige pensjonspoengene godskrevet i perioder de har hatt AFP. Dette avviker fra det foreløpige poengtallet etter gjeldende folketrygdloven § 19-6 første ledd tredje punktum, som «tilfeldig» settes lik poengtallet for året før, og som senere byttes ut med et endelig poengttall. Det er derfor større grunner til å medregne det antatte framtidige pensjonspoenget for det 66. året allerede fra 67 år. I tillegg kan AFP-pensjonister få medregnet inntil 0,50 pensjonspoeng på grunnlag av pensjonsgivende inntekt, men samlet poengttall kan ikke over-

stige 4,00 pr. år. Slik opptjening bør som hovedregel medregnes ved utløpet av det året inntekten er ferdigliknet. Hjemmelen til å gi regler om beregningsgrunnlaget omfatter både personer som har hatt avtalefestet pensjon etter gamle regler helt fram til 67 år, og personer som sier fra seg avtalefestet pensjon etter gamle regler før i stedet å ta ut andre folketrygdytelser før 67 år, herunder fleksibel alderspensjon.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven)

Kapittel 1 Formål og definisjoner

§ 1 Formål

Loven her angir vilkårene for statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor etter avtale mellom landsomfattende organisasjoner av arbeidsgivere og arbeidstakere eller mellom bedrifter og landsomfattende organisasjoner av arbeidstakere.

Avtaler som nevnt må omfatte alle arbeidstakere i den enkelte bedrift som avtalen gjelder for, med unntak av arbeidstakere som etter lov eller tariffavtale har lavere aldersgrense enn 62 år. Det kan i vedtekter etter § 19 gis en nærmere definisjon av «bedrift» og bestemmes at nærmere angitte grupper av arbeidstakere skal unntas fra, eller inkluderes i, virkeområdet for avtalefestet pensjon.

§ 2 Definisjoner

Med «arbeidstaker» menes enhver som arbeider i en annens tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse.

Med «grunnbeløpet» menes grunnbeløpet i folketrygden, se folketrygdloven § 1-4.

Med «inntekt» menes pensjonsgivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15.

Kapittel 2 Avtalefestet pensjon – ny ordning

§ 3 Hvem kapitlet gjelder for

Reglene i kapitlet her gjelder for statstilskott til arbeidstakere født i 1944 eller senere og som tilstås avtalefestet pensjon med virkningstidspunkt tidligst 1. januar 2011.

§ 4 Vilkår for rett til statstilskott

Arbeidstakere kan bare gis statstilskott til avtalefestet pensjon dersom de

- a) på uttakstidspunktet har en inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger gjeldende grunnbeløp, og hadde en inntekt over gjennomsnittlig grunnbeløp i det foregående året,
- b) på uttakstidspunktet er reelle arbeidstakere i en

bedrift som er omfattet av en avtale som nevnt i § 1, og

- c) ved fylte 62 år hadde vært arbeidstakere i minst 7 av de siste 9 årene i én eller flere bedrifter som var omfattet av en avtale som nevnt i § 1.

Ved anvendelsen av bestemmelsen i første ledd bokstav c skal tallet «7» erstattes med tallet «3» og tallet «9» erstattes med tallet «5» for arbeidstakere født i 1944 til 1951. For arbeidstakere født i årene 1952 til 1954 økes begge tallene med ett år for hvert år de er født etter 1951.

I vedtekter etter § 19 kan kravene i første og andre ledd om å være arbeidstaker i en bedrift som er omfattet av en avtale som nevnt i § 1, utfylles og presiseres, og det kan tas inn tillegg til eller lempninger av disse kravene.

§ 5 Krav til utforming av avtalefestet pensjon

Statstilskott til avtalefestet pensjon kan ytes når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Avtalefestet pensjon må tidligst kunne tas ut ved fylte 62 år.
- b) Ved uttak før fylte 70 år må avtalefestet pensjon tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden.
- c) Pensjonen må gis som en ugradert, livsvarig ytelse uten prøving mot arbeidsinntekt.
- d) Pensjonen må beregnes i samsvar med bestemmelsene i §§ 6 og 7.

§ 6 Grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon

Grunnlaget for avtalefestet pensjon skal være summen av vedkommendes inntekt i de enkelte år med registrert pensjonsgivende inntekt i folketrygden, inkludert opptjening etter folketrygdloven §§ 20-6, 20-7 og 20-8 og poengtall godskrevet etter folketrygdloven §§ 3-16 og 3-19. Registrerte poengtall omregnes til inntekt.

For arbeidstakere som er født i 1948 eller senere og som i år før 1992 utførte omsorgsarbeid som nevnt i folketrygdloven § 3-16 første ledd bokstav a, skal det for slike år ikke regnes med en lavere inn-

tekt enn fire ganger gjennomsnittlig grunnbeløp for vedkommende år.

Inntekten i det enkelte år før 2010 skal oppjusteres i samsvar med forholdet mellom grunnbeløpet per 1. januar 2010 og gjennomsnittlig grunnbeløp i opptjeningsåret. Ved oppjustering i 2010 og senere, gjelder reglene i fjerde ledd.

Inntekten i 2010 og senere år skal oppjusteres med lønnsveksten fra opptjeningsåret til og med det tidspunktet da siste regulering av folketrygdens pensjoner fant sted. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 første ledd legges til grunn.

Ved fastsettelsen av grunnlaget etter første ledd regnes ikke med en høyere inntekt for det enkelte år enn 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp i opptjeningsåret. Siste år som tas med i grunnlaget skal være det kalenderår han eller hun fylte 61 år.

§ 7 Beregning av pensjonen

Årlig avtalefestet pensjon skal utgjøre 0,314 prosent av grunnlaget etter § 6. Pensjonsbeløpet justeres ved hjelp av et forholdstall for hvert årskull ut fra alderen for uttak av avtalefestet pensjon. Forholdstallene fastsatt i medhold av folketrygdloven § 19-7 legges til grunn. Ved uttak etter fylte 70 år legges forholdstallet ved fylte 70 år til grunn.

For arbeidstakere født i årene 1944 til 1947 skal årlig avtalefestet pensjon utgjøre henholdsvis 10, 20, 40 og 60 prosent av pensjonsbeløpet etter første ledd.

Ved uttak av avtalefestet pensjon før fylte 67 år skal det for hver måned gis et fast kronetillegg til og med den kalendermåneden arbeidstakeren fyller 67 år. Den livsvarige delen av avtalefestet pensjon skal reduseres ved pensjonsuttaket, slik at den samlede nåverdien av pensjonen ikke påvirkes av kronetillegget. Dersom pensjonsbeløpet etter første og andre ledd ikke er tilstrekkelig til at denne reduksjonen kan foretas, tilstås ikke kronetillegget.

Regulering av avtalefestet pensjon under utbetaling skjer årlig med virkning fra 1. mai. Pensjonen, unntatt det faste tillegget etter tredje ledd, reguleres i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 andre ledd legges til grunn. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrukket forholdsmessig ned ut fra når i denne perioden pensjonen ble tatt ut.

§ 8 Forholdet til andre ytelser

Pensjon etter kapitlet her ytes ikke til personer som etter fylte 62 år har mottatt uførepensjon fra folketrygden. For personer født i årene 1944 til

1948 ses det i denne sammenhengen bort fra mottak av uførepensjon før 1. januar 2011.

Tidsrom der uførepensjon ikke er kommet til utbetaling, men vedkommende har hatt rett til å få tilbake uførepensjon etter reglene i folketrygdloven § 12-12 tredje ledd, regnes ikke som tidsrom med mottak av uførepensjon som nevnt i første ledd.

Bestemmelsene i første ledd første punktum gjelder tilsvarende for personer som har mottatt statlig eller kommunal avtalefestet pensjon eller pensjon fra tilsvarende avtale- eller lovfestede ordninger som angitt i vedtektene etter § 19.

Kapittel 3 Kompensasjonstillegg til pensjon etter kapittel 2

§ 9 Kompensasjonstillegg

Det ytes et kompensasjonstillegg til avtalefestet pensjon etter kapittel 2 til arbeidstakere født i årene 1944 til 1962. Kompensasjonstillegget må tas ut sammen med pensjonen.

§ 10 Referansebeløp

Kompensasjonstillegget fastsettes med utgangspunkt i et referansebeløp for 2010. Referansebeløpet skal settes til 10 000 kroner for arbeidstakere født i 1948, men økes med 400 kroner for hvert årskull født i årene 1949 til 1953. For arbeidstakere født i årene 1954 til 1962 reduseres referansebeløpet for hvert årskull med 10 prosent av referansebeløpet for 1953-kullet.

Referansebeløpene for 2010 for arbeidstakere født i årene 1944 til 1947 skal utgjøre henholdsvis 840, 1 760, 3 680 og 5 760 kroner.

Referansebeløpene reguleres 1. mai hvert år, første gang 1. mai 2011, i samsvar med lønnsveksten fra foregående år. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 første ledd legges til grunn.

§ 11 Fastsetting av kompensasjonstillegget

Kompensasjonstillegget til den enkelte arbeidstaker skal tilsvare referansebeløpet etter § 10, dividert med særskilte forholdstall. Ved uttak etter fylte 70 år legges forholdstallet ved fylte 70 år til grunn. Kompensasjonstillegget kan ikke overstige halvparten av den livsvarige delen av pensjonsbeløpet etter § 7 på uttakstidspunktet.

Ved uttak av avtalefestet pensjon i månedene juni til april ytes kompensasjonstillegget på grunnlag av referansebeløpet ved siste regulering. Ved første reguleringstidspunkt etter uttaket økes kompensasjonstillegget med en forholdsmessig andel av lønnsveksten fra forrige reguleringstidspunkt ut fra når i den nevnte perioden pensjonen ble tatt ut. For

øvrig er kompensasjonstillegget ikke gjenstand for regulering.

Forholdstallene etter første ledd fastsettes det året et årskull fyller 61 år og skal være felles for kvinner og menn. Forholdstallene fastsettes for hvert årskull ut fra tidspunktet for uttak av avtalefestet pensjon og forventet levealder og under hensyn til prinsippene i folketrygdloven § 19-7, men slik at forholdstallene normeres til 1 ved fylte 62 år for hvert enkelt årskull.

Kapittel 4 Overgangsordning – avtalefestet pensjon etter gamle regler

§ 12 Hvem kapitlet gjelder for

Reglene i kapitlet her gjelder statstilskott til avtalefestet pensjon fra 1. januar 2011 til arbeidstakere som er tilstått eller tilstås slik pensjon med virkningstidspunkt før nevnte dato, og som på uttakstidspunktet fylte vilkårene for pensjon etter de reglene som da gjaldt.

§ 13 Tilskottsperiode

Statstilskott ytes fra det tidspunkt arbeidstakeren har fylt 64 år og fram til arbeidstakeren fyller 67 år.

§ 14 Pensjonen

For å gi rett til tilskott, må pensjonen bestå av grunnpensjon, tilleggspensjon og sært tillegg og skal tilsvare ugradert uførepensjon beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 3, men uten poengtillegg etter § 7-3 nr. 3 i tidligere lov om folketrygd 17. juni 1966 nr. 12. Det skal heller ikke tas hensyn til avdød ektefelles poengopptjening eller trygdetid, og forsørgingstillegg ytes bare for forsørging av ektefelle som er 60 år eller eldre.

Pensjon etter første ledd, med vedtektsfestede tillegg, må ikke overstige 70 prosent av tidligere inntekt.

§ 15 Forholdet til arbeidsinntekt

Dersom pensjonisten har arbeidsinntekt, skal pensjonen, med vedtektsfestede tillegg, reduseres med samme prosent som arbeidsinntekten utgjør av tidligere inntekt. Dersom pensjonisten har fått utbetalt for lite eller for mye, skal det foretas et etteroppgjør.

§ 16 Forholdet til ytelser fra folketrygden mv.

Avtalefestet pensjon etter kapitlet her må ikke kunne ytes for tidsrom hvor det ytes arbeidsavklaringspenger, foreløpig uførepensjon, uførepensjon, etterlattepensjon eller alderspensjon fra folketrygden.

Ved opphold i institusjon som omfattes av folketrygdloven § 3-27 eller 3-29 settes avtalefestet pensjon ned etter reglene i folketrygdloven §§ 3-27 og 3-28.

Kapittel 5 Administrasjon og saksbehandling

§ 17 Avgjørelsesmyndighet mv.

Spørsmålet om en arbeidstaker fyller vilkårene i § 4 og § 8 tredje ledd, med eventuelle suppleringer i vedtektene etter § 19, avgjøres av et administrativt organ etablert av avtalepartene etter § 18. Organets avgjørelser kan påklages til organets styre eller til slikt organ som styret bestemmer. Vedtektene etter § 19 gir regler om klagefrist mv.

Arbeids- og velferdsetaten avgjør andre spørsmål om retten til pensjon og kompensasjonstillegg enn nevnt i første ledd, inkludert beregning av ytelsene. Avgjørelsene kan påklages til overordnet organ innen etaten etter reglene i folketrygdloven § 21-12, og deretter ankes inn for Trygderetten etter reglene i lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten.

Arbeids- og velferdsetaten foretar utbetaling av pensjon og kompensasjonstillegg og utarbeidelse av statistikk mv. Etaten skal også utbetale eventuelle avtalte tillegg til avtalefestet pensjon, forutsatt at et tillegg til pensjon etter kapittel 2 gis med samme prosentsats til alle pensjonister og at et tillegg til pensjon etter kapittel 4 gis med samme beløp til alle pensjonister.

Avgjørelsene etter første og andre ledd kan ikke bringes inn for domstolene før mulighetene til å klage og anke er nyttet fullt ut.

Utgiftene ved Arbeids- og velferdsetatens arbeid bæres av staten. Det samme gjelder utgiftene ved Trygderettens arbeid med ankesakene.

§ 18 Administrasjon – avtalemessige spørsmål og forvaltning av midler

Partene i de ulike avtalene om avtalefestet pensjon etter kapittel 2 skal etablere et felles organ med et felles styre til behandling av spørsmål om en arbeidstaker fyller vilkårene i § 4 og § 8 tredje ledd, med eventuelle suppleringer i vedtektene etter § 19. Organet skal videre innkreve premier fra arbeidsgiverne og forvalte innbetalte midler, inkludert å bygge opp fond i samsvar med reglene i kapittel 6. Det felles organet er et eget rettssubjekt og hefter bare for egne forpliktelser.

Det felles organet skal ha statsautorisert revisor og aktuar. Revisor og aktuar skal ha tilgang til alle opplysninger som er nødvendige for utøvelsen av arbeidet.

For så vidt gjelder pensjon etter kapittel 4, skal oppgavene nevnt i første ledd behandles av de organer som ble opprettet under lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon, med mindre partene i de ulike avtalene er enige om helt eller delvis å legge disse oppgavene til organet etter første ledd.

Bestemmelsene i §§ 17 og 18 er ikke til hinder for at det felles organet i samsvar med bestemmelsene i vedtektene overlater oppgaver til andre.

§ 19 Vedtekter

Partene i de ulike avtalene om avtalefestet pensjon etter kapittel 2, skal etablere vedtekter som er felles for alle avtaler om avtalefestet pensjon. Endringer i vedtektene besluttet av styret for det administrative organet nevnt i § 18 første ledd. Vedtektene og endringer i vedtektene må godkjennes av departementet. Dersom vedtektene eller endringer i vedtektene er i samsvar med loven her, kan godkjenning ikke nektes.

For så vidt gjelder pensjon etter kapittel 4, videreføres de vedtektene som er etablert i henhold til lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon, men tilpasses bestemmelsene i loven her, og kan eventuelt innarbeides i vedtektene nevnt i første ledd. Bestemmelsene i første ledd om godkjenning av vedtekter og vedtektsendringer gjelder tilsvarende.

Kapittel 6 Finansiering

§ 20 Premie fra arbeidsgivere

Arbeidsgivere som er omfattet av en avtale som nevnt i § 1, skal innbetale premie til dekning av den del av utgiftene til avtalefestet pensjon etter kapitlene 2 og 4 som ikke dekkes av statens tilskott etter § 23.

Innbetaling av premie som gjelder utgifter til pensjon etter kapittel 4 skal skje separat for den enkelte avtale og atskilt fra innbetaling relatert til pensjonsutgifter etter kapittel 2. Dersom partene i de ulike avtalene om avtalefestet pensjon er enige om dette, kan finansieringen av pensjonsutgiftene etter kapittel 4, uten hensyn til bestemmelsene i § 22, integreres i fastsettingen og innkrevningen av premie etter § 21 for pensjon etter kapittel 2. Det kan herunder bestemmes at det ved utskriving av premie til dekning av utgifter etter kapittel 2 skal tas hensyn til om bedriften også betaler egenandel knyttet til pensjon etter kapittel 4. Vedtektene kan gi nærmere regler om premieberegning og samordning av premie.

§ 21 Premie til dekning av pensjonsutgifter etter kapittel 2

Avtaler om pensjon etter kapittel 2 skal ha en felles finansiering. Arbeidsgiverne skal betale en premie for ansatte i bedriften etter en premiesats som er felles for slike avtaler og som fastsettes av styret for det administrative organet nevnt i § 18 som en prosentdel av lønnsutbetalingene. Det skal bare betales premie av den del av en arbeidstakers årslønn som ligger mellom 1 og 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp i vedkommende år. Det skal ikke betales premie av lønnsutbetalinger til arbeidstakere etter det kalenderår de fylte 61 år.

Premien må fastsettes slik at den er tilstrekkelig til å dekke løpende utgifter og dessuten gi grunnlag for opplegg av et pensjonsfond. Pensjonsfondet skal, sammen med arbeidsgivernes erkjente plikt til fortsatt premiebetaling etter avtalenes eventuelle opphør, gi tilstrekkelig sikkerhet for dekning av arbeidsgivernes forventede framtidige forpliktelser. Som forventede framtidige forpliktelser regnes pensjonsutbetalinger etter reglene i loven her til arbeidstakere som er tilstått eller som fyller vilkårene for avtalefestet pensjon.

Styret for avtalefestet pensjon avgjør plasseringen av fondets midler.

§ 22 Premie til dekning av pensjonsutgifter etter kapittel 4

Til dekning av pensjonsutgifter etter kapittel 4, skal det betales en premie pålagt alle arbeidsgivere som omfattes av den enkelte avtale, og i tillegg en særskilt premie pålagt den som var arbeidstakerens arbeidsgiver da pensjonen ble tatt ut. Denne premien skal utgjøre minst 25 prosent av pensjonen til arbeidstakeren. Det kan gjøres unntak dersom arbeidstakeren bare har vært ansatt i kortere tid.

Fond som er etablert i henhold til § 4 første ledd i lov 23. desember 1988 nr. 110, skal anses å knytte seg utelukkende til pensjon etter reglene i kapittel 4 for arbeidstakere som omfattes av vedkommende avtale. Videre fondsopplegg skal skje med sikte på at fondet, sett i sammenheng med arbeidsgivernes erkjente plikt til fortsatt premiebetaling etter avtalenes eventuelle opphør, kan dekke de utbetalinger som er aktuelle fram til 31. desember 2015.

Dekning av pensjon etter reglene i kapittel 4 kan alternativt skje ved en premie pålagt den som var arbeidstakerens arbeidsgiver da pensjonen ble tatt ut, og fondsopplegg kan erstattes med avgivelse av tilfredsstillende garantierklæringer.

§ 23 Statstilskott

Statens tilskott til pensjon etter reglene i kapittel 2 skal utgjøre 1/3 av pensjonen, mens tilskottet

til pensjon etter kapittel 4, jf. § 13, skal utgjøre 40 prosent av pensjonen.

Kompensasjonstillegg etter kapittel 3 dekkes fullt ut av staten og utbetales til mottakerne av avtalefestet pensjon sammen med statstilskottet etter første ledd.

§ 24 Tilsyn

Departementet gir forskrifter om tilsyn med fellesorganet nevnt i § 18 og utførelsen av oppgavene etter loven her, herunder forvaltningen av midler innbetalt etter §§ 20 til 22 og fondsopplegg mv. etter bestemmelsene i de nevnte paragrafene.

Kapittel 7 Forskjellige bestemmelser

§ 25 Virkningstidspunkt for avtalefestet pensjon

Avtalefestet pensjon og kompensasjonstillegg ytes tidligst fra og med måneden etter den måneden da kravet om ytelsene ble satt fram.

§ 26 Utbetaling av avtalefestet pensjon i utlandet

Pensjon etter kapittel 2 og kompensasjonstillegg etter kapittel 3 utbetales i utlandet uten begrensninger.

Pensjon etter kapittel 4 utbetales i utlandet etter reglene i folketrygdloven § 19-3.

§ 27 Tilbakekreving av feilutbetalinger mv.

Ved tilbakekreving av feilutbetalt avtalefestet pensjon eller kompensasjonstillegg etter loven her gjelder reglene i folketrygdloven § 22-15 tilsvarende. Ved anvendelsen av nevnte paragraf skal en arbeidsgiver som gir opplysninger av betydning for retten til avtalefestet pensjon, anses å opptre på vegne av arbeidstakeren.

Ved etteroppgjør som nevnt i § 15 og ved tilbakekreving etter første ledd kan for mye utbetalt dekkes gjennom trekk i løpende avtalefestet pensjon og i løpende alderspensjon fra folketrygden.

§ 28 Tvangsgrunnlag for utlegg

Vedtak om innbetaling av premie etter §§ 20 til 22 er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 29 Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for organ som nevnt i § 18, har taushetsplikt etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd.

Taushetsplikten etter første ledd og Arbeids- og velferdsetatens taushetsplikt etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er ikke til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og organ som nevnt i § 18 i den utstrekning dette er nødvendig for å fremme oppgaver et-

ter loven her. Slikt organ kan herunder gis tilgang til opplysninger fra Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret.

Bestemmelsene i første og andre ledd gjelder tilsvarende for andre som etter § 18 fjerde ledd utfører oppgaver for det felles organet.

I forbindelse med etteroppgjør som nevnt i § 15, kan Arbeids- og velferdsetaten gi inntektsopplysninger til andre pensjonsordninger uten hinder av taushetsplikt.

§ 30 Forskrifter

Departementet gir forskrifter til utfylling av loven, inkludert forskrifter om

- fastsetting av grunnlaget for avtalefestet pensjon etter § 6, herunder regler om fra hvilket tidspunkt inntekt i det året arbeidstakeren fyller 61 år skal tas med i grunnlaget og om medregning av inntekt for år før 1992 med omsorg for små barn
- fastsetting av kronetillegg og justeringsbeløp etter § 7 ved uttak av avtalefestet pensjon før fylte 67 år
- fastsetting av forholdstall etter § 11
- fastsetting av tidligere inntekt etter §§ 14 og 15, forholdet til arbeidsinntekt etter § 15 og forholdet til ytelser fra folketrygden etter § 16.

Kapittel 8 Ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 31 Ikrafttredelse og overgangsregler

Loven trer i kraft 1. januar 2010.

Forholdstall som angitt i § 7 første ledd og § 11 første ledd for årskullene 1944 til 1949 fastsettes i 2010 under hensyn til bestemmelsene i folketrygdloven § 19-7 slik den vil lyde fra 1. januar 2011.

Lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon oppheves 1. januar 2011.

Endringene i lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven trer i kraft straks.

Endringene i skatteloven §§ 5-15 og 17-1 trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2010.

Endringene i folketrygdloven § 3-19 og skatteloven § 2-30 trer i kraft 1. januar 2011.

§ 32 Endringer i andre lover

1. I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) skal § 3-13 nytt nr. 8 lyde:

8. Taushetsplikten etter nr. 1 er ikke til hinder for at fellesorganet etter AFP-tilskottsloven § 18 gis elektronisk tilgang til opplysninger om brutto arbeids-

inntekt for arbeidstakere hos arbeidsgivere som er omfattet av en avtale om avtalefestet pensjon. Taushetsplikten gjelder tilsvarende for den som får opplysningene.

2. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) skal § 3-19 sjettede ledd lyde:

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder også for den som mottar avtalefestet pensjon og som omfattes av AFP-tilskottsloven § 12.

3. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-30 første ledd bokstavene n og o skal lyde:

n) A/S Vinmonopolet

o) organ som nevnt i AFP-tilskottsloven § 18.

I § 5-15 første ledd bokstav a nr. 1 tredje punktum og § 17-1 første ledd bokstav e første punktum skal tallet «1947» endres til «1948».

4. I lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven gjøres følgende endringer:

Avsnittet etter § 19-15 med følgende ordlyd:

«Någjeldende §§ 19-7 til 19-11 blir nye §§ 19-16 til 19-20.» endres til:

«Någjeldende §§ 19-7 og 19-8 blir nye §§ 19-16 og 19-17.

Någjeldende § 19-9 blir ny § 19-18 og skal lyde: § 19-18. Forholdet til avtalefestet pensjon *tilstått før 1. januar 2011*

For personer født i 1942 og tidligere år som fram til fylte 67 år hadde avtalefestet pensjon med statstilskott, skal beregningsgrunnlaget for tilleggspensjon mellom fylte 67 og 70 år være det samme som i perioden med avtalefestet pensjon. Tilleggspensjonen kan også beregnes på grunnlag av en avdød ektefelles opptjening, se § 3-23.

Fra måneden etter at pensjonisten fyller 70 år, ytes det alderspensjon også på grunnlag av pensjonspoeng som vedkommende har opptjent eller fått godskrevet i perioden med avtalefestet pensjon.

Departementet gir forskrifter om beregningsgrunnlaget for tilleggspensjon for personer født i 1943 og senere år som ble tilstått avtalefestet pensjon med statstilskott med virkningstidspunkt før 1. januar 2011.

Någjeldende §§ 19-10 og 19-11 blir nye §§ 19-19 og 19-20.»

Trykk: A/S O. Fredr. Arnesen, September 2009